ИНСПЕКТОР-ПАРТИЙНА ЭМХИДХЭЛШЭ

ПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоолой үндэһөөр, кол-
озуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомууд-
екторнүүд-партийна эмхидхэлшэдэй байгуулагдаһан сагһаа
жэл хахад тухайхан болобо. Энэ үе соо тэдэнэр хайшан гэжэ
б, үйлэдбэридэ хэр ехэ нүлөө үзүүлнэб, колхоз болон сов-
й партийна организацинуудта ямараар туһалааб, эмхидхэлэй
рийн хэр баян дүй дүршэлтэй болооб гэжэ хуряангыгаар ха-
үзэмөөр байна.

оммунизм байгуулгын зорилгонуудтай зохилдуулан партийна
удые хубилган эмхидхэхэдээ, Коммунис парти хадаа хүдөө
үйлэдбэридэ партийна хүтэлбэриие эрид һайжаруулха гэ-
сэлэнтэй байгаа. Энэнь маша зүб. Ноябриин Пленумэй шиид-
тон зүб байһаниинь ажабайдал дээрэһээ эли тодоор хараг-
Үнэхөөрөө хүдөө ажахын үйлэдбэри ударидаха талаар партий-
лбэри эрид һайжараа, үйлэдбэритэй нягта холбоотой, үйлэд-
ехэ нүлөө үзүүлдэг болоо.

лэдбэри хадаа партийна хүдэлмэриин гол шэглэл, гол хараа
гэшэ гэжэ парти һургана. Партийна комитедүүд түбхын ту-
үйлэдбэридэ гол анхаралаа хандуулха, хамаг бүхы үйлэ хэрэ-
нал бодолоо, эрмэлзэл хүсэлэнгөө ажахынгаа экономико хүг-
дэ зорюулха, энээн тухайл үүсхэл оролдолго гаргаха үүргэ-
юм, яахадааб гэхэдэ, коммунизм байгуулгада экономико,
бэри шухалын шухала үүргэ дүүргэнэ бшуу. Тиимэһээ инспек-
д-партийна эмхидхэлшэдэй зорилгонь эндэһээ үндэһэлэн гара-
Инспекторнүүд-партийна эмхидхэлшэд хадаа колхоз болон сов-
й партийна организацинуудые бэхижүүлхэеэ оролдохо, гол
ёо амжалтатайгаар бэелүүлгэдэнь—хүдөө ажахын продукт-
элбэг ехээр үйлэдбэрилдэг болохо хэрэгтэнь тэдээндэ ту-
уялгатай гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев заана.

най республикын хүдөөгэй үйлэдбэриин управленинүүдэй
муудай инспекторнүүд-партийна эмхидхэлшэдэй хүдэлмэриин
ршэл дээрэһээ хараад үзэхэдэ, тэдэнэр өөһэдынгөө гол зорил-
бөөр ойлгожо, хүдэлмэридөө эрид хубилалта хэһэн байна. Түб-
рүүндэ ямар тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, инспекторнүүд-пар-
эмхидхэлшэд эгээл ехэ анхаралаа колхоз болон совхозуудай
икодо, үйлэдбэридэ хандуулна, газар тариалан болон мал
мүнөө үеын эрилтын ёһоор ударидаха, тэдэниие ашаг ехэ-
болгохо, алибаа продуктнуудые элбэгээр, хямда сэнтэйгээр,
а багатайгаар абадаг болохо тухай үнэн зүрхэнһөө оролдонод,
лаар колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудта
туһа хүргэхэеэ эрмэлзэнэд. Тэдэнэр сэхэ ажахынуудта имаг-
хидхэлэй хүдэлмэри хэдэг болонхой. Инспектор-партийна эм-
лшэ бүхэн хоёр-гурбан ажахынуудай партийна организаци-
е бэедээ даажа абаад, тэндээл ходо байрланхай, саг үргэлжэ
ажа байдаг, хамаг бүхы хэрэг үйлэнүүдые эмхидхэлсэдэг,
партийна хүдэлмэриин ямараар табигдаһанайнь түлөө сэхэ
садаг, түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө шу-
аар тэмсэдэг хүн болонхой.

шээлхэдэ, Баргажанай үйлэдбэриин управлениин парткомой
тор-партийна эмхидхэлшэ нүхэр Б. С. Бүдаев хадаа Карл
сын нэрэмжэтэ колхозой партийна организациие бэедээ даажа
тэндээ саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг. Түбхын
ндэ ажахын али олон һалбаринуудта коммунистнуу-
зүбөөр хубаарилан табиха, үйлэдбэри дээрэ коммунист-
й түрүү үүргэ хангаха, отделени, фермэ болон бригадануудай
дагшадаар дүй дүршэлтэй, эрдэм һургуулитай, колхоз болон
зой үйлэдбэриие һайн мэдэхэ, эдэбхитэй солбон, шадамар бэрхэ
дые томилхо тушаа нүхэр Будаев нилээд оролдолго гаргаһан
. Энэнь тон зүб. Хамаг юумые хүнүүд лэ бүтээхэ байна бшуу.
энэ ажахыда дээдэ эрдэмтэй залуу мэргэжэлтэд — агро-
д, зоотехнигүүд гол түлэб бригадирнуудаар, фермэнүүдые
адаар хүдэлжэ байнхай. Бригаданууд болон фермэнүүдэй ам-
тайгаар ажаллаха хэрэгтэнь мэргэжэлтэд һайн нүлөө үзүүлнэ.
Отделени болон бригадануудай эхин парторганизацинуудта бо-
туһа хүргэгдэдэг болоо. Тэдэнэй үүргэнь дээшэлээ. Карл
сын нэрэмжэтэ колхоздо 12-һоо 40 хүрэтэр коммунистнуудтай
ин парторганизаци бии юм. Эдэ эхин парторганизацинуудай
мэринь эли байса һайжараа. Коммунистнууд түрүү үүргэеэ
эхын түлөө үнэн зүрхэнһөө тэмсэнэ, социалис мүрысөө дэлгэ-
. Тэдэнэр колхозойнгоо экономикые гүнзэгыгөөр шудалжа, ехэ
үзүүлхые оролдоно. Тэдэнэр үльгэр жэшээтэ ажалаараа, үнэн
үгөөрөө колхозникуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуул-
овиитэ колхозникуудые шэн габьяата ажалда зоригжуулна. Кол-
ажахынь һалбаринуудта коммунистнууд зүбөөр хубаарилан
данхай. Колхозой 100 гаран коммунистнуудай диилэнхи олон-
сэхэ үйлэдбэри дээрэ ажаллана. Эдэнэй дунда механизаторнууд-
, һаалишадшье, хонишодшье, адуулгашадшье, мүн бусадшье
шад олон. Нүхэр Будаев колхозой правленитэй, тус ажахын
омтой нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлнэ, шухала шухала
далнуудые хамтаараа шиидхэнэ. Тэдэнэр бэе бэеһээ зүбшэл
сана, бэе бэедээ үнэн зүрхэнһөө туһалалсана. Иимэ байхашье
й.

Гэрэшэлэн Хяагтын үйлэдбэриин управлениин парткомой инс-
ор-партийна эмхидхэлшэ Н. Д. Хутаков, Мухар-Шэбэрэй —
Цыбикжапов, Улаан-Үдын—А. В. Баендуев, болон бусад
он нүхэд оролдосотойгоор ажаллажа, нилээд баян дүй
элтэй болонхой. Тэдэнэр хүдөөгэй олониитэ ажалшадай
а үнэхөөрөө эмхидхэлшэд, шэные үүсхэгшэд, түрүү юумые дэл-
үлэгшэд байһанаа харуулна, үзэл сурталай хүдэлмэри үйлэдбэ-
й холбоотойгоор ябуулна, социалис мүрысөө эмхидхэнэ, ажахы
ндэ замай залууршадые олошоруулхын түлөө тэмсэнэ. Инс-
орнүүд-партийна эмхидэлшэдэй түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүл-
тулада манайда элдэб шухала асуудалнуудаар семинарнууд үн-
гдэдэг болонхой.

үгөөр инспекторнүүд-партийна эмхидхэлшэдэй хүдэлмэридэ
у дунданууд үгы гэхын аргагүй. Элдэб дутагдалнууд тохёолдо-
Эгээл ехэ дутуунь юуб гэхэдэ, зарим инспекторнүүд-партийна
дхэлшэд колхоз, совхозуудай парткомуудай хүдэлмэридэ бодото
лалжа багаар хүргэнэ, үйлэдбэридэ хүсэд һайн нүлөө үзүүлнэ-
, өөһэдынгөө хүдэлмэриие үйлэдбэритэй нягтаар холбожо бира-
й. Иимэ дутагдалнуудай тохёолдохоньшье гайхалтай бэшэ.
най удхаараа, үндэһөөрөө шэнэ түхэлэй хүдэлмэри ха юм даа.
дутуунуудаа түргэн усадхажа, баян дүй дүршэлтэй, онол шата-
тай болохо, ажалдаа улам һайнаар мэргэжэхэ хэрэгтэнь инспек-
нүүд-партийна эмхидхэлшэдтэ үйлэдбэриин управленинүүдэй
комууд үдэр бүри туһалжа байха зорилготой.

МҮНӨӨ ҮЕЫН ЗОРИЛГОНУУДТА ТААРАМААР ЭРДЭМ ДЭЛГЭРҮҮЛХЭ

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй ээлжээтэ съезд Москвада. Кремлиин Ехэ ордон соо гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлөө.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй уставта хубилалта, нэмэлтэ оруулха тухай» асуудал июниин 4-дэ съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Тус бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. Н. Зайчиков элидхэл хэбэ.

Коммунизм байгуулжа байгаа мүнөө үедэ соёл болбосорол дээшэлүүлхэ хэрэгтэ «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй үүргые ехэ болгохын тула тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалһан резолюцинуудые съездын делегадууд нэгэн һаналтайгаар баталан абаба.

Удаань тус бүлгэмэй устав баталагдаа.

Бүлгэмэй правлениин, шалгалтын комиссиин шэнэ состав һунгагдаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ эльгээһэн амаршалгын бэшэгые делегадууд ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтан абаа. Тус бүлгэмэй миллион гурбан зуу мянган гэшүүдэй зүгһөө түрэл коммунис партидаа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ үнэн зүрхэнэй амаршалга съезд эльгээбэ. «Знание» бүлгэмэй гэшүүд коммунизм байгуулгын агуу ехэ хэрэгтэ, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, совет арадай политическэ болбосоролые, соёл гэгээрэлые улам саашань хүгжөөн бадаруулхын түлөө тэмсэлдэ саашадаашье партиингаа үнэн сэхэ туһалагша байха гээд КПСС-эй ЦК-ае найдуулна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов, партиин ЦК-гай секретарьнар Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Понамарев съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй IV съезд хүдэлмэреэ түгэсэбэ.

(ТАСС).

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

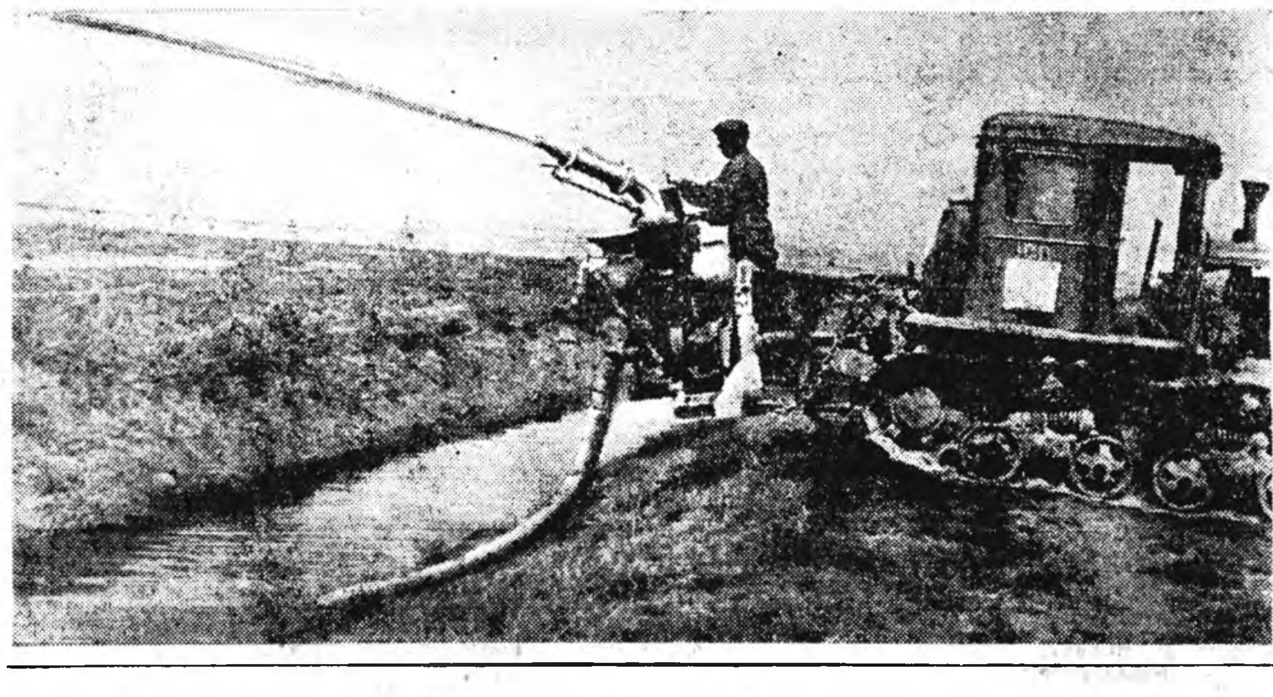
41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 133 (10501) | 1964 оной июниин 6, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ГАНТАЙ ТЭМСЭХЭ ГЭБЭЛ, ГАЗАРАА ЕХЭЭР УҺАЛА

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын тариашад мүнөө жэлдэ кукурузын, саахарай свёклын, горохой, хартаабхын, овощой үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэжэ байна. Хартаабхашан Павел Андреев 58 гектар хартаабха тариха түсэбтэй аад, 70 гектарта һуулгаба. Мүнөө нүхэр Андреевэй звено хартаабхынгаа газарые уһа сүршэдэг КДУ-55 гэжэ түхеэрэлгээр уһалжа байна. Механизаторнууд Федор Ненастин, Иван Волокитин гэгшэд кукурузын плантаци баһал тиигэжэ уһална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Федор Ненастин газараа уһалжа байна.**

Л. ГАРМАЕВАГАЙ фото.

УНДАЛУУЛХА АРГАЯА ДҮҮРЭН ХЭРЭГЛЭХЭ

Мүнөө колхоз, совхозуудай тариалан дээрэ ороохо тарианай, бусад ургамалнуудай ургаса жэгдэ һайнаар гаража, газарайнгаа нюруу хушаад байна.

Энэ жэлдэ газарай хүрьһэнэй яһала шииг нойтоор элбэг байбашье, ажахынууд тариалангаа шадаал һаа һайнаар уһалхые оролдоно. Илангаяа Мухар-Шэбэрэй, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй колхоз, совхозууд газараа муу бэшээр уһалһаар. Тиихэдэ Хяагтын, Баргажанай ажахынууд үшөөл һанаһанда хүрөөгүй, уһалуурияа муушагаар ябуулжа байха юм. Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозууд, Улаан-Үдын управлениин Кировэй нэрэмжэтэ колхоз газараа хангалтагүйгөөр уһална. Жэшээлбэл, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Чойнзонов) 455 гектар тариалан уһалха аад, ойролоол 180 га дээрэ уһа гаргаа нэрэтэй.

Баргажанай уһалууриин системын управлениин харьяата XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь С. Тараскин) 511 га уһалагдадаг газарай миил 90 гектарынь ундалуулаа. Тэндэхи Хурамхаанай совхоз 961 гектар тариалангай—312 гектарынь, Аргадын совхоз 707 га уһанай газарай—304 гектарынь уһаланхай. Бүхыдөө Баргажанай управленидэ 9800 га уһалагдаха газарай ойролоол 5893 гектарынь уһалагдаһан нэрэтэй.

Илангаяа бүлүүр станцинуудые хүдэлгэжэ, газар уһалха арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Ажахынуудта бии байһан 160 бүлүүр станцинуудай ойролоол 29-ниинь хүдэлгэгдэнэ. Улаан-Үдын, Хяагтын управленинүүдэй колхоз, совхозуудта бүлүүр станцинууд һүүлэй үедэ ойролоошье хүдэлгэгдэхэеэ болинхой. Хэрбээ Бэшүүрэй уһалууриин системын управлениин хангадаг ажахынуудта бүлүүр станци бүхэнөөр 86 гектар газар уһалагдаад байхадань, Хяагтын уһалууриин системын управленидэ миил 40 га уһалагдаа.

Июниин 1-нэй мэдээгээр республика дотор уһалууриин һубаг ханаабуудаар нёдондонойхидо орходоо 11885 гектар газар ехээр уһалагдабашье, бүхыдөө тариалан, сабшалан, бэлшээриин газар ундалуулха түсэб дүүргэгдээгүй байһаар.

А. ВЕТОШНИКОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уһанай ажахын управлениин главна инженер.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ТАРИАЛАН, САБШАЛАН, БЭЛШЭЭРИИН ГАЗАР УҺАЛАЛГА ТУХАЙ 1964 ОНОЙ ИЮНИИН 1-нэй МЭДЭЭН.

(түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Уһалууриин системын управленинүүд	Һубаг ханаабуудаар уһалагдаһаниинь: Тариалан	Һубаг ханаабуудаар уһалагдаһаниинь: Сабшалан	Һубаг ханаабуудаар уһалагдаһаниинь: Бэлшээри	Бүлүүр станцинуудаар уһалагдаһаниинь: Тариалан	Бүлүүр станцинуудаар уһалагдаһаниинь: Сабшалан	Насосно станцинуудай тоо	Бураздаагаар уһалагдаһаниинь (га)	Сабшалангай уһалагдаһаниинь
Мухар-Шэбэрэй	189	84	—	50	—	3	220	58
Зэдын	100	72	—	100	17	—	220	8
Бэшүүрэй	91	71	185	153	44	3	223	14
Хориин	90	94	26	121	18	2	—	16
Оронгын	87	95	114	52	17	2	563	256
Загарайн	86	98	92	59	—	—	74	15
Хяагтын	70	88	48	13	61	—	214	18
Яруунын	67	101	107	—	100	1	58	—
Баргажанай	60	53	53	34	73	14	250	—
Сэлэнгын	31	93	—	53	—	4	—	205
Республикын туршалгын станци	31	67	50	17	—	—	—	32

Москвахаа мэдээсэнэ

Айлшаднай Эрхүү ерэбэ

ЭРХҮҮ, июниин 4. (ТАСС-ай тусхай корр.). Гүрэн түрын хэрэгээр мүнөө үедэ Советскэ Союзда ерээд байһан СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүд Новосибирскһээ Зүүн Сибириин түб болохо Эрхүү город тусхай самолёдоор мүнөөдэр хүрэжэ ерэбэ.

КПСС-эй промышленна болон хүдөөгэй обкомуудай нэгэдэхи секретарьнар П. Б. Кацуба, С. Н. Щетинин, промышленна болон хүдөөгэй облгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр В. Ф. Мальцев, А. В. Гриценко, Эрхүүгэй гүйсэдкомой городской соведэй түрүүлэгшэ Н. Ф. Салацкий болон бусад тушаалта хүнүүд Эрхүүгэй аэродром дээрэ айлшадые угтаа. ГДР-эй хани нүхэдые угтахаяа городой хэдэн зуугаад ажалшад эндэ ерээ.

Эрхүүгэй хүдөөгэй облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. В. Гриценко немец айлшадаа хани халуунаар амаршалба.

ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Германиин Тариашанай демократическа партиин центральна правлениин секретарь Ганс Риц харюугай үгэ хэлээ.

—◆—

Радио болон телевидениин асуудалаар зүблөөн болоо

ВЛАДИВОСТОК, июниин 4. (ТАСС-ай корр.). Алас Дурна зүгэй болон Зүүн Сибириин радио болон телевидениин асуудалаар зональна зүблөөн эндэ боложо дүүрэбэ. КПСС-эй крайкомуудай болон обкомуудай секретарьнар, хизаарнуудай ба областьнуудай радио болон телевидениин комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, телевизионно студинуудай директорнууд, хизаарэй болон областной газетэнүүдэй редакторнууд тус зүблөөндэ хабаадалсаа.

КПСС-эй Хабаровска крайкомой секретарь Ю. А. Соколовой радио болон телевидениин хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд тухай элидхэлые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ, дүй дүршэлнүүдээ халан абалсаа.

Һайнаар ургахаяа забдаал

Сабшалан уһалжа, үбһэ ногооной һайн ургаса абаха дүршэлөөр баяжаһан луговод Гарма Машуев Шара голой 150 гектар сабшалангые энэ хабарһаа хойшо хэдэн дахин уһалба. Тэндэһээ гектар бүриһөөнь адаг 16 центнер үбһэ лаб абаха гэһэн уялгатай.

Тэрэ сабшалангһаань абтаһан үбһэн энэ шадар оршодог «Эрдэм» совхозой 5-дахи отделениин 6, 7-дохи отарануудай хонидые ерэхэ үбэлжэлгын үедэ хангажа шадаха байна.

3-дахи отделенидэ ажаһуудаг пенсионер үбгэд Даши Санжиев, Санжи Доржиев, Дугаржап Бадмацыренов, Цогто Доржиев 500 гектар сабшалан уһалаад байна. Уһалалгын эхилхын урда тээ эдэнэр орхитдошоһон урданай һубаг ханаабуудые заһабарилһан.

Мүнөө эдэ үбгэдэй уһалһан сабшалангай ногоон нэгэ жэгдээр, үдхэн һайнаар ургаха янзатайгаар һуури табинхай.

Д. ЛОПИЛОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Мухар-Шэбэр.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

1964 ондо кукурузын, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонуудай социалис мүрысөөн тухай

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет *иигэжэ тогтообо:* КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюро, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1964 оной майн 19-дэ абаһан «1964 ондо кукуруза болон тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонуудай социалис мүрысөөн тухай» тогтоолые колхозникуудта, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ ойлгуулха хүдэлмэри ябуулхыень, мүн буурсагтай ороохон кукурузын ногоон набша намаагай баян ургаса ургуулхын түлөө, продукциин единицэдэ тон багаар бар хүсэн болон зөөриин гаргаша хэжэ, тэжээлэй ургамалнуудай таригдаһан гектар бүриһөө ехэ хэмжээнэй тэжээлэй единицэ абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонуудай (бригадануудай) социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхыень республикын хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствые, партийна комитедүүдые, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдые, колхозууд болон совхозуудай партийна эхин организацинуудые уялгалха.

1964 ондо кукурузын болон тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонуудай (бригадануудай) социалис мүрысөөнэй ябасые саг үргэлжэ харуулжа байхыень республикын, мүн колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомуудай газетэнүүдэй редакцинуудта, республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи радио-дамжуулгын, телевидениин комитедтэ дурадхаха.

1964 ондо кукурузын болон тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абахын түлөө оньһожоруулагдаһан звенонуудай (бригадануудай) Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй гуримые КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюро, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаа гэжэ мэдээсэхэ (доро толилогдоно).

Социалис мүрысөөнэй гуримые дүүргэһэн оньһожоруулагдаһан звенонуудые (бригадануудые) урмашуулха зорилгоор иимэ мүнгэн шангууд тогтоогдоо гэбэл:

Кукурузын хүсэд эдеэшэһэн ороохо, гибридүүдэй болон эртэ эдеэшэдэг сортнуудай үрэһэ, тэрэшэлэн буурсагтай кукурузын ногоон набша намаа ургуулдаг оньһожоруулагдаһан звенонуудта (бригадануудта) 150 нэгэдэхи, 250 хоёрдохи шан, звенонуудайнь гэшүүн бүхэндэ «РСФСР-эй эрхим кукурузашан» гэһэн энгэртээ зүүхэ значогууд барюулагдаха.

Тэжээлэй ургамалнуудые ургуулдаг оньһожоруулагдаһан звенонуудта (бригадануудта) 150 нэгэдэхи, 150 хоёрдохи шан барюулагдаха.

Нэгэдэхи мүнгэн шангайнь хэмжээн тус тустаа 600 түхэриг, хоёрдохинь — 400 түхэриг байхаар тодорхойлогдобо. Мүнгэн шангай орондо тэрэ хэмжээндэнь тааруулан бэлэгүүд үгтэжэ болохо.

КПСС-эй обкомууд, крайкомуудай болон автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, хизаарай, областной Соведүүдэй гүйсэдкомуудай зууршалгаар эдэ шангуудые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет олгохо байна. Шагналда табигдаха материалнууд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ 1964 оной декабриин 1-һээ хожомдонгүй эльгээгдэхэ ёһотой.

1964 оной кукурузын, тэжээлэй ургамалнуудай ногоон набшын баян ургаса абахын түлөө колхоз, совхозуудай оньһожоруулагдаһан звенонуудай (бригадануудай) Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй гурим

Колхоз, совхозуудай оньһожоруулагдаһан звенонуудай (бригадануудай) Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ иимэ үрэ дүн туйлагшад илаһан дээрэ тоологдохо гэбэл:

а) Һүн эдеэтэй боложо эдеэшэнтэһэн буурсагтай кукурузын ногоон набша абалгаар:

	Нэгэдэхи шан: Гектар бүриһөө абаһан ургасань (центнерээр)	Нэгэдэхи шан: Даалгагдаһан газарайнь доодо хэмжээн (гектараар)	Хоёрдохи шан: Гектар бүриһөө абаһан ургасань (центнерээр)	Хоёрдохи шан: Даалгагдаһан газарайнь доодо хэмжээн (гектараар)
Зүүн-Сибириин райондо	500	100	400	100
Уһалагдадаг газарһаа	1200	100	1000	100

Энэ тогтоолоор тодорхойлогдоһон тарилгын талмайн хэмжээнһээ зарим тэды бага газар дээрэһээ бусадһаа дутахагүй ехэ продукци абаһан оньһожоруулагдаһан звенонууд (бригаданууд), зарим механизатор-кукурузашан иимэ шанда хүртэлсэхөөр зууршалагдажа болохо.

АЖАГЛАЛТАНУУД: **Гэшүүн бүхэндэ тоолоходо, 25 мянган центнерһээ доошо бэшые абаһан звенонууд нэгэдэхи шанда, гэшүүн бүхэндэ тоолоходо, 20 мянган центнерһээ доошо бэшэ кукурузын ногоон набша абаһан звенонууд хоёрдохи шанда хүртэхэ.**

ТЭЖЭЭЛЭЙ УРГАМАЛНУУД: **Гэшүүн бүхэнэйнь 3 мянган центнерһээ доошо бэшэ тэжээлэй единицэ—нэгэдэхи шангаар, гэшүүн бүхэнэйнь 2,5 мянган центнерһээ доошо бэшэ тэжээлэй единицэ абаһан звенонууд хоёрдохи шангаар шагнагдаха.**

б) Тэжээлэй ургамалнуудые абалгаар:

	Нэгэдэхи шан: Гектар бүриһөө абаһан ургасань (тэжээлэй единицээр)	Нэгэдэхи шан: Даалгагдаһан газарайнь доодо хэмжээн (гектараар)	Хоёрдохи шан: Гектар бүриһөө абаһан ургасань (тэжээлэй единицээр)	Хоёрдохи шан: Даалгагдаһан газарайнь доодо хэмжээн (гектараар)
Зүүн-Сибириин район	6500	200	6000	200

Энэ тогтоолоор тодорхойлогдоһон тарилгын талмайн хэмжээнһээ нэгэ бага доогуур газар дээрэһээ тогтоол соо заагдаһанай ёһоор гектар бүриһөө, мүн хүн бүхэндэ хүртэсын талаар тэжээлэй ургамалнуудые абаха даалгабариие туйлаһан звенонууд мүн шагнагдажа болохо.

Механизаторнуудай түрүү дүй дүршэлһөө

ТЕХНИКЫЕ ЭМНЭГШЭД

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН дүүрэжэ байһан үе һэн. Үглөөгүүр эртэ Могсохон тосхоной айлнууд тээһээ хоорбо соогоо олон түмэр боошхо жэрытэр һуулгаһан, мүн хажуугаарнь арха барха түмэр тудэгэ, зэр зэмсэг ашаһан автомашина гараад, хойто хадын тарялан уруу табилуулба.

Уданшьегүй үнеэхи машинамнай үргэн ехэ хахалһан газарай захада байһан хэдэн тракторнуудай хажууда ошоод зогсошобо. Бүхэли һүниндөө заахан̆шье тогтон торонгүй ябажа, зузаан тооһондо дарагдаһан «булад хүлэгүүд» һаял амяа даруулан байһандал, дүтэ ошоходо халуун ольһоор сорьёно. Үдэр, һүниин халаан һэлгэжэ, тракторшан хүбүүд машина техникынгээ тооһо шорой арилгана, тоһо, түлишыень хэнэ.

— Мункожабай баабай, мүнөөдэр танай тракторта болзорой ёһоор нэгэдэхи техническэ харууһан хэгдэхэ байна,— гэжэ мүнөө машинаар ерэгшэ Дылыг Дашацыренов үнинэй тракторист Жигжит Лыксыковтэ хандана.

— Хэхэл гүбдии даа. Талоноор үгтэһэн түлишэмнайшье дууһаа, — гээд, нүхэр Лыксыковынь тракторайнгаа хажуу хушалта абана.

Трактор, машинада техническэ харууһа хэдэг, заһабарилдаг мастернууд Дылык Дашацыренов, Анчин Димид-Дагбаев гэгшэд трактористнартай хамта машиные 3—4 минута соо ехэ компрессээр үлеэлгэжэ, мүн тусхай насосоор уһа хаюулан, хамаг тооһо, шоройень угаажа, ялайшатар сэбэрлэбэ. Тиигээд булта хамһажа байгаад, һуладаһан шүрэб шүнхэ, элдэб хэрэгсэлыень шангадхана, шалгана. Муудаһыень һэлгээдхинэ. Тэрэшэлэн хэрэгтэй газартань тусхай оньһон зэмсэгээр солидол хэжэ, аргагүй түргэн тоһодоно, двигатель болон бусад механизмайнь тоһо һэлгэнэ. Иигэжэ оройдоол час хүрэхэгүй саг соо тракторта нэгэдэхи техническэ харууһан гүйсэд хэгдэжэ дүүрэнэ.

— Урдань трактористнууд өөһэдөө техническэ харууһа хэхэдээ нэгэ машинада бүхэли үдэрөө барагша һэн. Гансахан солидолоор тоһодоходоо шилээд тухашархаш. Хэрэгтэй түлхюур, гар зэр зэмсэг хүсэд байхагүй. Тэрэниие бэдэржэ, бэе бэеынгээ хоорондо гүйлдэхэш. Мүнөө ехэл амар болоо даа,— гэжэ Жигжит Лыксыков зугаална.

Нээрээшье, эдэ мэтэһээ боложо, трактор, машинада техническэ харууһан хаһа сагтаа хэгдэдэггүй, мүн хэгдэхэдээшье тэрэнь тон шанар муутайгаар, миил ёһын тэдысэ гэхээр бүтээгдэдэг байгаа бшуу. Энээнһээ уламжалан, техникын сагһаа урид эбдэрхэ, шухала деталь, частиин элэжэ һалаха, һандарха ушар али олон үзэгдэдэг һэн. Трактор, машинын ходо һаатаһанһаа хабарай тарилга, ургаса хуряалга болон бусад шухала хүдэлмэри ехээр хойшо татагдадаг, унжагайрдаг байгаа ха юм. Гадна хэды ехэ тоһо, түлишэ, горитой мүнгэнэй запасной часть үлүүсэ гаргашалагдаа гэхэбиибди!

— Мүнөө тиимэ юумэ үгы болоо. Трактор, машинада техническэ харууһа хэхэ болзор нэгэншье үдэрөөр хойшолуулагдадаггүй. Энээнһээ урагша техническэ харууһа трактористнар өөһэдөө хэдэг һаа, мүнөө тэрэниие мэргэжэлтэй, бүхы шухала зэр зэмсэг, хэрэгсэлээр гүйсэд хангагдаһан отряд гэхэ гү, али тусхай мастернууд заһабарилагшад бэелүүлдэг болоо,— гэжэ совхозой главна инженер Д. А. Жанаев хөөрэнэ.

Мастер заһабарилагшад трактор, машина хээрэнь бага зэргын заһабарилга, техническэ харууһа хэхэһээ гадна, тэдэнэр түрхихэ тоһыень, мүн шэнгэн түлишэ абаха талонгыень үгэдэг юм. Жэшээлхэдэ ямар нэгэн тракторна болзор соогоо техническэ харууһан хэгдээгүй һаань, тэрээндэ түлишэ абаха талон үгэдэггүй. Тиимэһээ тракторист болзоройнгоо хүсэжэ, нормото түлишын дууһахада, дуратай, дурашьегүй һаа, машинаа байлгажа, техническэ харууһа заабол хэхэ баатай болодог.

— Энэмнай трактор, машинада техническэ харууһа хэхэ болзор сахихада ехэ һайн, мүн тоһо, түлишэ зоргоороо үлүүсэ гаргашалха, мунайдаха ябадалые усадхажа үгэнэ,— гэжэ нүхэр Жанаев хэлэнэ.

Үлүү булуу гаргана хэхэгүй, мүнгэ, зөөри алмахын тула ямар тракторта хэды шэнээн запасной часть хэрэглэгдээб, хэды шэнээн ажал хэгдээб, ямар хэмжээнэй тоһо, түлишэ гарһагдааб гэжэ бэшэхэ тусхай дэбтэр, полевой журнал гэхэ мэтэ агрегат бүхэндэ бии болгогдоо.

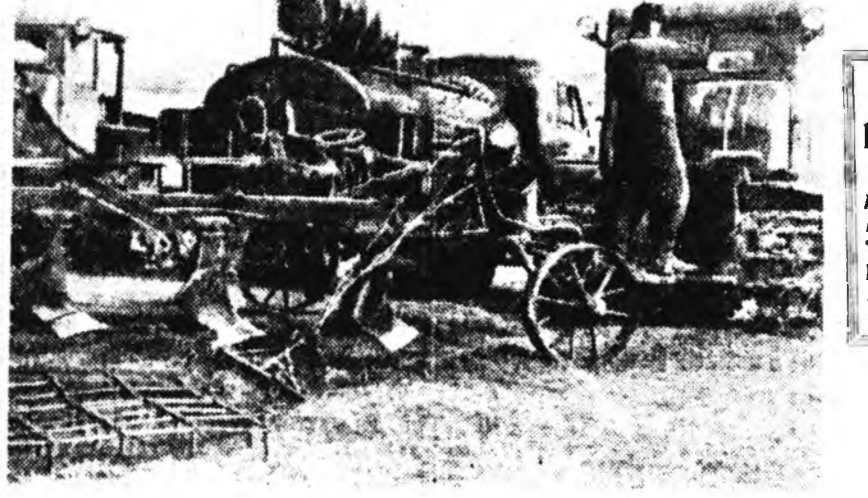
Дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор совхоздо бүхы машина, тракторнуудтань бага зэргын заһабари, техникэ харууһа хэхэ мастер-заһабарилагшадһаа бүридэһэн тусхай 3 отряд эмхидхэгдээ. Ондоогоор хэлэбэл, хоёр мастер-заһабарилагшадта 29-һөө 35 хүрэтэр трактор даалгагданхай. Тэдэнэр тарялан дээгүүр ябажа, бүхэли жэл соо тусхай тогтомол графигаар трактор бүхэндэ нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи техническэ харууһануудые нарин болзор соо хэдэг юм. Энэ ажалай шилээд орёо нарин ехэ шадабариин хэрэгтэй байһаниие хараада абажа, совхозойхид мастер-заһабарилагшадаар эгээл дүршэлтэй бэрхэ, һайн мэргэжэлтэй механизаторнуудые табяа. Жэшээлхэдэ, 2-дохи фермэдэ хүдэлдэг Дылык Дашацыренов өөрөө уран нариң түмэршэ дархан, автомашина жолоодохо, комбайнершье мэргэжэлтэй. Тэрэнэй туһалагша залуу хүбүүн Анчин Димид-Дагбаев хүдөө ажахын техникум дүүргэһэн механик юм. Эрхим механизаторнууд Владимир Диянов, Василий Павлов (1-дэхи фермэ), Мункожап Цыдынов, Георгий Чернаков (4-дэхи фермэ) баһал ёһотой дээдэ гарай мастернууд байха.

Тэдэнһээ гадна, трактор, машинада яаралтай заһабари хэхэ, элдэб орёо нарин хэрэгсэлынь тааруулха, электрогагнуур хэхэ түхеэрэлтэтэй нүүдэл мастерскойнууд фермэ бүхэндэ бии.

Эдэ бүгэдын ашаар совхозой алишье фермэдэ хабарай тарилгын үедэ техникэ урдынхиһаа һураггүй бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдөө. Бага зэргын дутагдалһаа, элдэб эсын эбдэрэлһээ машина техникын һаатаха ушар хараа байса үсөөрөө. Мүн трактор, машинада һайн харууһа хэжэ, нарин нягтаар абажа ябадаг болоходонь тэдэнь бүхэли жэл соогоо ехэ заһабаригүйгөөр хүдэлхэ, горитойшье хэрэг бүтээхэ байна. Тиигэжэ гансахан байгша оной хабарай тарилгын үедэ совхоздо 5 мянга түхэригэй запасной часть алмагдаа. Хэрбээ энээнһээ урагша эндэ нэгэ «ДТ-54» трактораар гектар газар хахалхадаа 16 килограмм түлишэ галдадаг һаа, мүнөө 12—13 килограмм гаргана.

М. НАМЖИЛОВ.

Хориин үйлэдбэриин управлени.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **хоёр тракторта шэнгэн түлишэ тусхай машинаар нэгэн доро хэнэ.**

Трактор, машинада техническэ харууһа шэнэ гуримаар хэнэ, тоһо түлишыень тусхай талоноор үгэнэ. *Мастер-заһабарилагшад 35 трактор, элдэб машина хангажа, һаадгүй хүдэлгэнэ.* **Хабарай тарилгада 5 мянган түхэригэй запасной часть алмагдаа. Хахалалгада шэнгэн түлишэ гектар бүриин урдынхиһаа 2-3 килограмм багаар гаргашалагдаа.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **мастер-заһабарилагшад Владимир Диянов, Василий Павлов гэгшэд (1-дэхи фермэ) эбдэрһэн трактор поли дээрэнь задалаад, дары заһажа байна.**

УРГАСАМНАЙ ГАЗАРАА ЖЭГДЭЭР ХУШАА

Мэнэ һаял гэхээр тарялан дээрэмнай трактор «аттын аялга» үдэр, һүнишье замхаагүй шахуу, эршэтэ халуун ажал хүхинэжэ байһан аад, мүнөө гэнтэ ан-бун гэжэ полевой стануудНай хоожэндэл болошобо. Гансал тэндэ тарилгын үедэ хүдэлһэн машина, зэмсэгүүд жэрылдэнэ.

Иигэжэл хабарай тарилгамнай дүүрэбэ гээшэ. Байгша ондо колхоз бүхыдөө 8 мянга гаран гектарта элдэб ургамалнууд, тэрэ тоодо гансахан шэниисэ 5.523 гектарта таригдаа. Ондоогоор хэлэбэл, бүхы ургамалнуудые тариха түсэбөө Мухар-Шэбэрэйнгээ үйлэдбэриин управлени дотор этээн түрүүлэн, майн 20-до дүүргээ һэмди. Энэ жэлдэ хабар хожомхон болотор хүйтэн байжа, тарилгаяа урдынхиһаа зарим тэды оройшог эхилһэншье һаа, механизаторнууд түрүүшын үдэрһөө эмхитэй һайнаар, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, хабарайнгаа тарилгые хараалһан болзор соогоо эрхим шанартайгаар дүүргээ. Байгша оноймнай хабарай тарилга урда урдынхиһаа онсо илгаатай байгаа. Илангаяа жиирэй механизаторһаа эхилээд, бригадир, агрономууд тарилгын хүдэлмэриин бүхы агротехникые айхабтар наринаар сахижа, ямаршье ажал эрхим шанартайгаар, хаһа саг соонь бэелүүлхые оролдодог болоһониинь һайшаалтай. Гадна энэ жэлдэ бүхы техникэ нэгэншье һаадгүй шахуу, булта хоёр халаанда бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдөө.

Колхоз дотороо 1-дэхи отделениинхид (эрхилэгшэ П. Сучков, техникын талаар туһалагша А. Мальцев), мүн 3-дахи отделениинхид (эрхилэгшэ Д. Цыдыпов, техникын талаар туһалагша Д. Раднаев) хабарай тарилгын хүдэлмэриие эрхим болзорто дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ түрүүлээ. Эдэ отделенинүүд ороо-һото болон тэжээлэй ургамалнуудай тарилгые дүүргэмсээрээ бүхы тракторнуудаа ургаса харуулалга, паар хахалалгада табижа, баһал үдэр һүнигүй хүдэлнэ. Мүнөө тэдэнэр эртын паар хахалха түсэбөө дүүргэнхэй.

Тиигэжэ колхоздо хамта 1.200 гектар эртын паар хахалагдаха аад, тэрэнэй 800 гаран гектарынь һайнаар элдүүрилэгдэжэ, 250 гектар шэнэ газар хахалагдаад байна.

Механизаторнуудай үнэн зүрхэнһөө оролдожо, эрхим һайнаар хүдэлһэн ажалыень гэршэлэн, бүхы тарялан дээрэмнай жэгдэхэн ногоон хибэс ургаса гаража, газараа һайханаар хушаба.

Мүнөө жэлдэ кукурузашаднай тарилгадаа һайнаар бэлдэжэ, энэ ургамалые хамта 630 гектарта тон богонихон болзор соо, эрхим шанартайгаар тарижа дүүргээ. Жэшээлхэдэ, 2-дохи отделениин кукурузашан Цыренжап Дашиев Галтайда 110 га газарайнгаа 90 гектарынь һайса уһалаад, мүн тэндээ га бүриин 20 тонно хуушан шэбхэ оруулжа, бүхыдэнь квадрат гарган таряа. Тэрэшэлэн кукурузашан Мануил Рыжаков 67 гектар шэнэ газар элдүүрилжэ, тэндээ га бүриин 25 тонно шэбхэ гаргаад, нэгэ дахин уһалжа, тариһан байна. Дээдэ-Һутэйдэ механизатор Александр Одношибкин 110 гектарта кукуруза баһал һайнаар таряа. Эдэ үдэриүүдтэ кукурузашадай звенонууд булта ургасынтаа гарахын урда тээ тарялантаа борнойлжо, буртаг үбһэнэйнь үндэһэ һалгаажа байна. Гадна 70 гектарта хартаабха квадрат гарган таряад, тэрэнээ нэтэ дахин борнойлжо дүүргээбди.

Иигэжэл бүхэли зундаа ургамал бүхэниие оролдосотой һайнаар харууһалжа механизаторнууд үндэр баян ургаса абахын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэ зорилготой. Иимэл даа хэшэт ехэтэ хабараймнай шэнжэ.

Ц.-Д. СЕМЕНОВ,

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭМХИДХЭХЫ ҮҮРГЭНЬ АЛИМ БЭ?

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй һүүлээр бүхы газетэнүүдэй, илангаяа үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомуудай газетэнүүдэй эмхидхэхы үүргэ улам дээшэлээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэйгээр эрхилхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ байһан туладаа эдэ газетэнүүд түрүү дүй дүршэлые шэлэн олохо, дэлгэрүүлхэ, олоной шадабари болгохо гэһэн нэн түрүүнэй уялгатай юм.

Энэ уялгаяа хэр зэргэ дүүргэжэ байнаб гээд Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин парткомой **«Ленинэй зам»** газетын энэ жэлэй февраль һараһаа хойшо гараһан хуудаһануудые хаража үзэе.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин тарян ажалаараа республика соогоо суурхадагынь мэдээжэ. Тиимэһээ эндэ баян дүй дүршэлтэй болоһон таряашад, механизаторнууд, мүн малшадшье олон. Ажалша бэрхэ хүнүүд тухайгаа газетэ яһала бэшэдэг, тэдээндэ өөһэдтэншье үгэ үгэдэг байна. Гадна түрүү дүй дүршэлые олоной шадабари болгохо зорилгоор газетын хуудаһанда заочно лектори эмхидхэгдээ. Эндэнь управлени доторхи замай залуушад, ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд ажал хүдэлмэри тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэнэ.

Мүн түрүү дүй дүршэлэй болон эрдэм наукын туйлалтанууд тухай, тэдэниие хайшан гэжэ хэрэглэхэб гэһэн асуудалнуудаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэд зүбшэл заабари үе-үе болоод лэ үгэдэг юм.

Хабарай тарилгын урда тээ управлениин түлөөлэгшэд Кубаниин механизаторнуудай ажал хэрэгтэй танилсахын тула тэндэ ошожо ерэһэн. Һонирхолтой, халан абамаар ажалай шэнэ онол аргатай танилсаһан, тиихэдэ нүхэр В. Светличный гэгшэтэй өөртэйнь уулзажа, дүй дүршэлтэйнь танилсаһан байна. Управлениин түлөөлэгшэдтэй суг ябалсаһан газетын корреспондент энээн тухайнь дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ, механизаторнууд, свеклошодые танилсуулаа.

Эдэ бүгэдыень һайшаангүй байжа яажа болохоб. Бэшэхэ, уряалха ёһотойшье. Теэд энэмнай хурдан гүүрһанай мүр, һүбэлгэн бэшэгшын арга шадал ха юм. Газетэ гансахан энээгээр лэ ажал хэрэгээ хизаарлаха эрхэгүй. Мүнөө сагай эрилтын ёһоор гансал уряалха, бэшэхэ гээшэ бага бшуу. Түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгые эмхидхэхэ гээшэ мүн газетыншье, илангаяа үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомуудай хэблэлэй эгээн шухала зорилго гэжэ партиимнай ЦК заагаа һэмнай.

Сэхынь хэлэхэдэ, дурсагдаһан газетэ түрүү дүй дүршэлэй, эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө нэтэрүү тэмсэлшэ байха үүргээ үшөөл һулаар бэелүүлнэ гэжэ газетын хуудаһанһаа эли болоно.

Хэдэн жэшээ харуулаябди. Кукурузашад Кондратюков Жанаев хоёр республика соогоо суурхаһаар хэзээнэйб?! Бусад управленинүүдэй олон кукурузашад эдэнэрэй дүй дүршэл халан абажа, үндэр баян ургаса ургуулһаар үни болоо. Мухар-Шэбэртэшье ороной түрүү механизаторнуудай жэшээгээр хүдэлжэ байһан [...] нууд олон. Тиибэшье Мухар-Ш[...] управлениин ажахынуудай ме[...] торнуудые, кукурузашадые [...] шэлтэй газетэ хэр танилсуул[...] һа хүргэжэ байгаа юм ааб гэбэл [...] халирхай.

Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи ме[...] затор нүхэр Челночков болон [...] болон түрүү механизаторнуу[...] тууритай ургаса ургуулжа [...] Тиин энэ ашагта хабарай халу[...] эдэ нүхэдэйнгөө ажалай оно[...] тухай уншагшадтаа хөөрэжэ [...] байгаа гэхэдэ, баһал нюдэндэ [...] дохо юумэн олдоногүй.

Эндэ республика соогоо суур[...] тугалшад, һаалишад, хонин[...] алинииньшье бии. Зарим ажахы[...] шье, жэшээлхэдэ, Дзержинск[...] рэмжэтэ совхоз, хүдөө ажахын [...] бэриие түргөөр хүгжөөхэ тала[...] гэдэндэ үльгэр жэшээ харуул[...]

Эдэмнай манай ёһотойл зам[...] лууршад ха юм. Тиин ажал[...] дүршэлтэйшье болонхой. Бу[...] дахуулжа, зоригжуулха хүсэ[...] гээшэ ааб даа. Теэд «Ленинэй [...] газетые уншаад байхада, тиимэ [...] түрэнэгүй.

Түрүүшүүл тухайгаа огто [...] гүй гэжэ эндэ хэлэгдэнэ бэшэ. [...] түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ [...] гые эмхидхэхэ талаар газетэ [...] комдоо, үйлэдбэриин управл[...] мүн ажахын хүтэлбэрилэгшэд[...] бага туһаламжа хүргэнэ.

Хэрбээ газетэ түрүү хүн[...] түрүү ажахынуудай, мүн эрдэм [...] кын туйлалтануудые ажахы [...] ажалшан бүхэн хэр оролдосото[...] нэбтэрүүлнэб, тэрэнэй бүтэжэ [...] гүй һаань, ямар шалтагаанһаа, [...] дэ бүтэнэгүйб, али эндэ һаад [...] татаха ябадал гарана гү гэхэ мэт[...] лэн хинан шалгажа, зүбшэл заа[...] үгэжэ байгаа һаань, мүн хэр[...] сагтань шанга шүүмжэлэл гар[...] зэмэтэй хүнүүдые сэхэ нэрлэжэ [...] гаа һаань, хэрэтынь бүтээсэтэй [...] ха гэжэ һанагдана.

Тобшоор хэлэхэдэ, түрүү дүй [...] шэл дэлгэрүүлхын тула тэрэнэй [...] үрые харуулхаһаа гадна, ха[...] гээд нэбтэрүүлхэб, халан абахаб [...] ойлгуулха, харуулха шухала. [...] лаар хүдөө ажахын мэргэ[...] шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ ёһо[...] Ажалай шэнэ арга дурэ нэбтэр[...] хын тулада нэн түрүүн эдэ хүн[...] тэ түшэглэхэ, тэдэниие элсүү[...] эмхидхэхэ хэрэгтэй байгаа. Ти[...] энэ хүдэлмэриин хойноһоо үдэр[...] риин анхарал, хиналта, шалгалт[...] ха бэлэй гэжэ һанагдана.

Ямаршье хэрэг, илангаяа шэнэ[...] мэ зүндөө бүтэхэгүй. Мүн га[...] ойлгуулламжын аргааршье бүт[...] бэрхэтэй. Тиимэһээ эндэ эмхид[...] хүдэлмэри гол һуури эзэлхэ бол[...] Энэ хэрэг газетын гол анхар[...] байха зэргэтэй гэһэн эрилтэ ман[...] саг табина бшуу. Юуб гэхэдэ, [...] имагтал эрдэм наукын, түрүү [...] дүршэлэй туйлалтануудай ашаар [...] хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг [...] тайгаар эрхилжэ болохо байһан[...] ойлгосотой.

Газетын редакци энэ талаар [...] мар бэрхэ эмхидхэгшэ байха [...] боломжотойшье, тиижэ шадахаш[...]

Һаали дээрэ ариг сэбэр байг лэ

Һайхан һү ууха дурагүй хүнииe олохонь бэрхэтэй. Хөөрүүлһэншье, һая һааһаншье, хүйтэншье һайхан һү уухада, сай һүлөөд оошоходо, каша, шүлэшье шанаад эдихэдэ ямар аятайб!

Бидэ энэ ушарые юундэ дурданабибди? Үмсын үнеэнэй һүн юундэ хододоо сэбэр һайхан байнаб? Өөрынгөө юумэндэ нари нягта аад, хамтын юумэндэ хамаагүй, һаланаар хандадаг хүнүүд, һаалишад, ажахын хүтэлбэрилэгшэд үшөө олон гээшэ ха. Мүнөө хараад үзэе. Республикын 14 колхоз, 5 совхоз 1964 оной 4 һарын туршада Улаан-Үдын һүнэй комбинадта 2972 тонно һү тушааһан байна. Теэд энэ һүнэймнай ехэнхинь муухай, ёһоор арилгагдаагүй байха юм. Үнгэржэ ерэхэдээ һааһан һүн соонь үнеэнэй шэбхэ, үһэ, ноохон, модон үзэгдэхэ. Ивалгын туршалгын ажахы Онохойн совхоз хоёр шанар һайнтай 20 тонно һү тушааһан байна. Зарим ажахынууд шанар муутай, гутаха дүтэлшэһэн, 2-дохи, 3-дахи группын һү тушаагаа. Хараад үзыт. Республикын совхоз, колхозууд тушааһан һүнэйнгөө шанар муутай дээрэһээ 8130 түхэригэй гарзада ороо бшуу. Үндэр шанартай 100 литр һүнэй түлөө колхоз, совхоз 14 түхэриг 70 мүнгэ абана. Харин һүнэйнь шанар муутай байгаа һаань, мүнгэниинь ехээр дарагдана.

Энэ ушарта эдэ тоонуудые дурдажа болоно. Анхарыт. Дүрбэ һарын туршада муу шанартай һү тушааһандаа иимэ ажахынууд гарзада ороо. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Искра» колхоз 686, «Маяк» колхоз 717, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхоз 835, «Эрдэм» совхоз 532, Суулгын, Эрхирэгэй совхозууд 557 түхэригэй гарзада ороһон байна. Һаалишадай, хүтэлбэрилэгшэдэй муу ажаллаһанһаа боложо хэды шэнээн һүн дэмы хосорно гээшэб! Гашалхаяа һанашаһан, муухай һүеэ арилгахаш, шүүхэш, тиитэршни хэнэйшье мэдэһээр һүнэй тоһолигынь доошолно, шанарынь һайн болоногүй бшуу.

Ямар аятайб даа сэбэр һайхан һү тушаажа абахада. Юрэдөө үгэ хэлэлтэгүй. Ивалгын туршалгын ажахынхид энэ талаараа шалгарна. Эндэхи ажахын һаалишад, хүдэлмэрилэгшэд һү һаалиин фермэнүүдые һайн байдалда байлгана, һаалишадай хубсаһан, һү сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ гэхэ мэтэ булта сэбэр.

Тэндэхи бүхы фермэнүүд дээрэнь амһарта угааха уһан ходо бэлдээтэй байдаг. Һаалишадһаа һү тушаажа абаха гэр, таһалгань арюун, бидон, хүнэгүүдынь сэбэр. Һаалишан бүхэн хоёр сагаан халаадтай, нэгэ хара халаад, мүн пулаадтай, өөрынгөө гар, үнеэнэй дэлэн аршаха хоёр аршуултай, угаабари бэлэн түгэс. Һаалишан бүхэнэй тушааһан һүн һайнаар шалгагдана. Илангаяа һаалишад З. И. Колесова, Л. Найданова, Д. Дамбуева, М. Овчинникова, М. Казанцева гэгшэд хододоо сэбэр һайхан һү тушаадаг, харин тиихэдэ өөрынгөө уялгада хойрогоор хандадаг хүнүүд үшөөл дайралдаһаар. Һаалишад Б. Жугдурова, Б. Доржиева гэгшэдэй һааһан һүн муухай байдаг байгаа. Энэ хэрэгые эндэхид зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсээд, түрүү һаалишад эдэ нүхэдые хиналта дороо абаһан юм.

Эрхирэгэй совхоздо энэ талаар ямар байдал үзэгдэнэб? Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд нүхэд Нимаев, Воронин, Дондуков гэгшэд һаалиин фермэнүүдэй санитарна байдал, болбосон түхэл, ажаһуудал тухай һанаагаа зобоногүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Совхозой олохон гүүртэ, фермэнүүд дээгүүр ябаад үзэгты. Һү хадагалха байра, бидон, һуулгануудые угааха газар гэжэ байхагүй. Урда үдэрынь һаагдаһан һуулга малай хорёогой ямаршьеб һаднагта үлгөөтэй байхыень харахат. Энэл һуулга соогоо һаалишад дахин һү һаадаг байха юм. Үнеэдэй дэлэн, хүхэн һаа[...] урда тээ угаагданагүй, үнгэржэ [...] хэдээ, һаалишад үнжэгэнэй [...] солидол хэрэглэнэ. Совхозой ди[...] рэй захиралтаар майн 23-да һа[...] шад, малшад зунай байрануудта [...] хо байгаа. Теэд майн 22-то тэр[...] ябажа шалгахадамнай зунай [...] нууд задагай, зайдан зандаа [...] һаалишадай байха байрануудт[...] даа, юун гээшэб? Хабтагайнуу[...] ла, үһэниинь борбилоогой баг[...] ма забһартай, пеэшэн, сонхо [...] гүй. Бани, шабхан, шорой бо[...] нүхэн баһал үгы. Үнеэ һааха, [...] халааха далабша халха гэжэ [...] гүй, амһарта хадагалха сарай, [...] үгы.

Совхозой һү һаалиин фермэ[...] даагшанар, профсоюзай ком[...] **партийна организаци эдэ дутуу** [...] дануудые һайса мэдэжэ байгаа[...] хозой дирекциин урда ёһотой эр[...] табинагүй. «СССР» гэжэ га[...] ошоод үзэгты. Энэ фермын даа[...] зоотехник мэргэжэлтэй В. А. [...]ренко гэгшэ ажаллана. Теэд сан[...] на талаар энэ фермэ ямар муухай[...] ди, һанди, һалан газар гээшэб? [...] хэбтэр.

Иимэ дутуу дунданууд У[...] Үдын үйлэдбэриин управлени[...] «Улаан Оронго», «Коммун[...] «Советская Россия», Ленинэй н[...] жэтэ колхозуудай гүүртэнүүдтэ [...] дэнэ.

Улаан-Үдын һүнэй комбинадт[...] пар муутай һүн тушаагдажал [...] һү сэбэрлэжэ, шүүхэдэ хэды [...] тоһо, шамэнь хаягдана гээшэб? [...] хай һүн гашалхадаашье бэлэн [...]

Муухай һүнэй түлөө ялада г[...] шалагдаһан мүнгэн колхоз, сов[...] ямар туһатай байха һэм. Тэрэ [...] гөөр хубсаһа, халаад, инвентарь [...] лишадта худалдажа абаха һэн.

Газар газарай санитарна [...] ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд [...] хын хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ т[...] нагүй, «намһаал сааханууд» [...] ябана хаш. Олониитын эдэбхитэ[...] нэй шанар шалгалганда хабаад[...] данагүй.

Хүрөө! һайн шанартай, сэбэр, [...] хан һү тушаахын түлөө ёһото[...] тэмсэхэ саг ерээ. Һүн далаймнай [...] ханаар билтараг!

Р. ПОПОВА,

республиканска санитар[...] эпидемиологическа станци[...] врач.

П. КАРБАИНОВА,

Улаан-Үдын главна ветвр[...]

БАЯН УРГАСА ЛАБ АБТАХАЛ

Советскэ Союз дотор газар уһалха олон барилга хэгдэжэ байнхай. Энэ хэрэгтэ гүрэн айхабтар ехэ мүнгэ зөөри һомолно. Хэрбээ 1960 ондо уһанай ажахын барилгада 453 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байгаа һаа, мүнөө жэлдэ—940 миллион түхэриг, удаадахи табан жэл соо шэнэ газар уһалалгада, хүдөө ажахын эдлүүридэ жэл бүри 2,5—3 миллиард түхэриг гаргашалагдаха.

Хэблэлэй һониной корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, СССР-эй уһалагдадаг газар таряалангай, уһанай ажахын Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй министр Евгений Алексеевский ороной гандадаг, хооһон губи талын районуудые шэнэдхэн хубилгаха гүрэнэй һомололгонууд яажа ашаглагданаб гэжэ яриһан байна.

Советскэ Союз айхабтар ехэ уһалагдадаг газартай. Тэрэнэй талмай 9,5 миллион гектар болоно. 1980 ондо энэнь 28 миллион гектар болохо.

Советскэ Союзай арадууд уһалагдадаг газар тарялан эрхилхэ талаар бага бэшэ дүй дүршэлтэй болонхой. Дунда Азиин эртэ урданай газар уһалалгын барилга тухай хэлэбэл, тэндэ газар уһалха шадабари үеын үедэ үг залгамжалан дамжуулагдадаг байгаа. Урдань газар уһалдаг байһан арга дүршэлые мүнөө үеын газар уһалалгын техникэтэй сасуулбал, дэтнүүл болдог үндэр уула шэнги ааб даа.

Һаяхан Узбекистанай дүй дүршэлтэй танилсаһанаа дурдаһууб. Тэндэ Голодная степь бии байһан юм. Энэнь хэдэн зуун жэлдэ амидаралгүй, наранда шатаһан хооһон губи тала байгаа. Мүнөө тэрэнь сэсэглэн һалбаржа байгаа хизаар болонхой. Тэндэ хлопогой заха хизааргүй плантацинууд. Каракумай каналай оршондохи шэнэ газарые элдүүрилгэ ерээдүйн айхабтар ехэ удха шанартай. Аму-Дарьягай уһан 80 гаран километр газарта тараагдан урдажа, Каракумай дайдые һэргээнэ. Туркмениин ниислэл — Ашхабад хүрэһэн энэ каналай оршон тойрондо хлопок ургуулдаг томо совхозууд эмхидхэгдэнэ. Эндэ 2,6 миллион гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэхэ байна. Каршинскэ тала газарые уһалха хүдэлмэри захаланхай. Уһанай өөрөө урдажа ерэдэг Каракумһаа, Голодная степьһээ илгаань юуб гэхэдэ, Каршинска тала руу Аму-Дарьягай уһан хүсэтэ насосуудаар зуун метр хүрэтэр дээшээ үргэдхэгдэхэ байна.

Эндэ баригдажа байгаа гидроузелнууд хоёр дабхар экономическа ашаг үгэхэ гэжэ хэлэхые хүсэнэб. Эдэ барилганууд уһанай урасхалые хубилгажа, шэнэ газар уһалха арга олгохо зуураа, эмхидхэгдэжэ байгаа совхозуудые электрын хямда элшэ, хүсөөр хангаха юм.

Мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор, Дунда Азиин гол мүрэнүүдэй жэл соо урдадаг уһанай хэмжээн 145—150 миллиард кубометр болоно. Энэ урасхалыень хубилгахада, уһалагдадаг газарай талмайе 14—15 миллион гектар хүрэтэр үргэдхэхэ арга олгохо.

Вахш мүрэн дээрэ 2,7 миллион киловатт хүсэтэйгөөр баригдажа байһан Нурекска гидроэлектростанци шэнэ газар уһалха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэхэ; 1,2 миллиард кубометр водохранилищитай, 480 мянган киловатт хүсэтэй гидроэлектростанцитайгаар Узбекистандахи Чирчик мүрэн дээрэ баригдажа байгаа Чарвакска гидроузел; 19 миллиард кубометр водохранилищитай Токтогульска гидроузел; Сыр-Дарья мүрэн дээрэ баригдажа байгаа Казалинска, проектынь хэгдэжэ байгаа Яны-Курганска гидроузелнууд мүн лэ шухала удха шанартай.

Мүн бусад союзна республиканууд дотор — Россин Федерацида, Украинада, Молдавида, Закавказида уһалагдадаг газар үргэдхэхэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Краснодарска хизаарай сагаан будаагай плантацинуудые, Россин урда зүгэй тала газартахи шэниисын, кукурузын тарилга уһалха, Херсоной областиин газар дайдые уһалха тухайда ехэ юумэ хэлэжэ болохоор. Үнгэрэгшэ жэлэй намар Днепрэй уһан Хойто-Крымэй каналаар тэндэ ерэһэн байгаа. Энэнь мүнөө жэлдэ ороохото ургамалнуудые 2,5 миллион газарта тариха арга колхозууд, совхозуудта олгобо. Тайлбарилан хэлэбэл, уһалагдадаг газарайнь талмай 1963 онойхиһоо долоон зуун таби мянган гектараар ехэ болоо. Һаяар газар уһалха шэнэ барилга хэжэ, үшөө 2 миллион 800 мянган гектарта ороохото ургамал тарихаар хараалагдана.

Мал бэлшээхын тула хооһон губи тала газарнуудые уһатай болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Тиимэ бэлшээриин 292 миллион гектар газарай 248 миллион гектарынь ойрын жэлнүүдтэ уһатай болгогдохо. Мүнөө үедэ 181 миллион гектар бэлшээри уһатай болгогдонхой, 46 мянган шахтна худагууд, 7,6 мянган артезианска скважина болон 1.600 километр водопроводууд баригданхай байна.

Газар уһалха барилгануудта 1966—1970 онуудай үеэр хэдэ хэдэн миллион кубометр хабсаргагдадаг гидротехническэ түмэр бетон, вибропрокатна плитанууд, бусад зүйлнүүд хэрэгтэй болохо. Тэдэниие бүтээхын тула томо предприятинууд баригдажа байна. Тэрэнһээ гадна, полимерна зүйлнүүдые бүтээн гаргаха заводууд баригдаха. Тиимэ зүйлнүүд газар уһалха барилгада мүнөө амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ. Тусхайлбал, хэмэл плёнконууд, полиэтилен хоолойнууд, соргонууд, полисторолоор хэһэн хабсаргагдадаг элдэб зүйлнүүд, синтетическэ дабирхайнууд найдабаритай һайн байба.

Уһалагдадаг газар тарялан эрхилхэ мэргэжэлтэд тухай түгэсхэлдөө хэлэхэ хүсэлтэйб. Тиимэ мэргэжэлтэд һуралсалай газарнуудта олоор бэлдэгдэнэ. Тэрэшэлэн барилганууд дээрэ институдууд, техникумууд байгуулагдана. Түрүүшын тиимэ институт Каршинска талада нээгдэхээр хараалагданхай. Голодно степиин барилганууд дээрэ табан техникум эмхидхэгдээ.

Сагай уларилһаа дулдыдангүйгөөр, уһалагдадаг газар дээрэһээ найдамтай ехэ ургаса абаха гэһэн гүрэнэй шухала зорилго амжалтатайгаар шиидхэхэ хэмжээ ябуулгануудай зариманиинь иимэ байна.

(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной июниин 6.

...ВРЗ. Электромашинна цехэй шалгалтын станци электровозуудай, тепловозуудай радиогенератор..., моторо-вентиляторнуудые, машинистнуудай кабинануудые шалгажа гаргадаг юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ...анцийн начальник Ц. Аюшеев ВЛКСМ-эй гэшүүн дежурна инженер В. Бабенко хоёр тепловозой ...нератор шалган гаргажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺҮҮЛШЫН БЭШЭГ

1918 он... Буряад орондо Совет засагай түлөө шуһата тулалдаанай боложо байһан үе. Ажалша зон хэдэн дабхар мүлжэлгэһөө мултархын түлөө тэмсэлдэ ами наһаа гамнангүй үгэжэ байгаа. Тиихэдэнь, хариин интервентнүүд нютагай баяд ноёдтой нэгэдэн, ажалшадай нангин тэмсэлэй дүлые дараха шунахай һэдэлгэтэй.

Энэл үедэ Виктор Жданов гэжэ һаял хори гаража ябаһан хүбүүн һүүлшынгээ бэшэг иигэжэ бэшээ һэн:

«Хүндэтэ аба, эжы! Мүнөөдэр сүүд болоно, намайе саазалха гэһэн шиидхэбэри гаргаба. Би үзэл бодолойнгоо түлөө, тулижа, зобожо байһан аха дүүнэрэйнгээ түлөө ами наһаяа үгөөб. Сэдьхэл дүүрэн ухэлөө хүлеэнэб, нам тухай ехээр зобохогүйе гуйнаб, юуб гэхэдэ, бидэнэр бүгэдөөрэн арадтаа туһа хүргэхын түлөө ажаһуунабди, тиимэһээ иигэжэ ами наһаа үгэжэ туһалха гээшэ хүн бүхэнэй агууехэ уялгань мүн.

Та бүгэдэндэ олон жэлдэ энхэ амгалан, зол жаргалтай байхыетнай хүсэнэб, хүлисэгты.

Та бүгэдые хани халуунаар тааланам, баяртай.

Танай хүбүүн, аха

Виктор ЖДАНОВ.

Хүндэтэ Саша, аба эжы хоёроо бү марта, арга шадалаараа туһалаарай. Виктор. 1918 оной августын 31».

Виктор Данилович Жданов 1897 ондо Троицкосавскда (Хяагта) багшын бүлындэ түрөө. Үшөө балшар бага наһандаа ном һудартай нүхэсэжэ, хани нүхэдһөө холо урид байгаалиин, хүн зоной дундахи ушарал үзэгдэлнүүдтэй танил болоо һэн.

Уданшьегүй эндэхи реальна училищида орожо, революционно бодолтой багшанартай танилсана.

Өөрынь багша, большевик Константин Андреевич Масловай нүлөөн доро Виктор революционно тэмсэлэй замда ороһон намтартай. Залуушье һаа, оршон тойрон боложо байһан ушар хэрэгүүдые тэрэ зүбөөр ойлгожо, большевигүүдэй даабарииие эрмэлзэл ехэтэйгээр дүүргэжэ ороно. Энэл үедэ Улаан Гвардиин зэргэдэ жагсана, мүн 1918 оной эхеэр Троицкосавск городой хүдэлмэришэдэй, солдадуудай Соведэй гэшүүнээр, тиигээд энэ Соведэй политическэ хэрэгүүдэй талаар мүрдэлгын комиссиин түрүүлэгшээр һунгагдана.

Тэрэ үедэ Хяагта городто эсеро-меньшевигүүд, кадедүүд болон бусад элдэб янзын харша үзэлтэн большевигүүдэй ажал хэрэгтэ нилээд ехэ хоро хүргэдэг бэлэй. Совет засагай дайсад, илангаяа гүрэнэй думын гэшүүд — хонжоо наймаашадай, баяд, ноёдой хүбүүд меньшевигүүд, кадедүүд болон—эсернүүдтэй үгэсэлдэн, манай партийно-советскэ хүдэлмэрилэгшэдые буруу замда оруулха гэжэ бүхы арга шадалаараа оролдодог, сагай ерээ һаань, совет засагта эсэргүүгээр бодохо гэһэн һэдэлгэ нэгэнтэ бэшэ үүдхэһэн. Хэды тиигэбэшье һаань, Совет засагай энэ захиргаанай ажал һаадгүй ажаллажа байгаа.

Россин контрреволюционернүүдээр үүдхэгдэһэн граждан дайн Хяагта хото хүрэжэ ерэбэ. Хариин интервентнүүд контрреволюционернүүдтэй суг хамта 1918 оной августда энэ хотые эзэлхэдэнь, Соведэй гэшүүд нюуса байдалда орохо баатай болоо. Эдэнэрэй зариманиинь город соогоо үлэһэн, зариманиинь Улаан Армиин частьнууд болон партизануудтай суг хамта хүдэлхын тула хүреэлэлтэһээ гараха гэжэ шиидэһэн байгаа.

Виктор Жданов нүхэдтэйгөө һүниин харанхыда хүреэлэлтэһээ гараха захиралта абаа һэн. Тиихэдэ уулзаха газар заагдаһан байгаа.

...Виктор ябууд буу зэбсэг абажа гараха гэһэн бодолтой. Иимэ зорилгоор нэгэ һүни хаанаһаашьеб тэргэтэй морин олоод, буу зэбсэг ашаад, түрэл айлайхиһаа гараха гэжэ ябатараа сагаантанай патрульнуудай гарта орошоо бэлэй.

Мүрдэлгэ... 10 үдэр, 10 һүни ото хатуу шанга хэһээлтэ. Теэд Виктор нэгэшье үгэ хэлээгүй.

1918 оной сентябриин 13-да Виктор Жданов, тэрэнэй багша К. Маслов, үшөө 3 нүхэдыень сагаантан һүни нюусаар городһоо гаргажа, улаан казармануудай баруун тээхи ой соо буудажа алаһан юм.

Виктор буудалганда ошожо ябахадаа, залуугайнгаа зали бадаруулан хубисхалай мэдээжэ дуу дуулажа ябаа һэн. Иигэжэ большевик ёһоор тэрэ залуу наһанһаа хахасаһан юм.

Саазалагдаха шиидхэбэриин гараад байхада, Виктор дээрэ дурсагдаһан бэшэгые түрэлхидтөө нюуса аргаар эльгээһэн. Энэ бэшэгынь 1920 оной апрелиин 3-да «Соха и Молот» газетэдэ толилогдоо бэлэй.

Совет засагай түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ Виктор Ждановай нэрэ Буряад ороной комсомолшуудые дайшалхы габьяада хододоо зоригжуулжа байгаа, саашадаашье зоригжуулха.

Мүнөө Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, манай үеын хүнүүдэй зол жаргалай түлөө залуу ами наһаяа үгэһэн нүхэдөө үшөө дахин дурдая.

Ю. ДЫЛЫКОВ.

ТҮХЭЛ ШАРАЙНЬ НЮДЭНЭЙ ШЭМЭГ

...оной эхеэр гээшэ һэн гү? ...тэһээ намда ерэһэн нэгэ нүхэр ...лаа һэн: «Аймагуудай түб... соо Хори һуурин бараг... болоод байна. Үргэн тэгшэ ...даа... Яһалашье гоё». Тэрэ ...ойшо хэды шэнээн һэн үргөөб? Хэды дахин бургааһан, ...сэглээб?

...тосхон танигдахаар бэшэ бо...аад ондо налшагар заахан ...рнүүд эндэ харлан, борлон ...һаа, харин мүнөө шулуун ...гэр олон шэнэ шэнэ ордо...жылдэн хүнэй нюдэ бая... Нээрээшье һүүлэй жэлнүүдтэ ...байшан, магазин, һургуули, ...н, байрын тэрнүүд олоор ... Нэгэ жэлэй туршада аймагай дээрэ 100 гаран гэр бариг...айха юм.

...ун гэрнүүд олоор толлогдо...ма гэр баригданхай. Мүнөө ...ын 2 дабхар гэр дүүрэхэ бо...айна. Больница багта ошоод ... ёһотой город. Хэдэн жэлэй ... шэнэ шэнэ үйлсэнүүд бии ...эшэлхэдэ, Кижингинская, ...ная гэхэ мэтэ.

...ной гудамжануудые ногоо... ехэхэн анхарал хандуулаг...эрлиг ногоон модод соо ... тосхоние харахада ямар ...эшэб!

... эртэ хабар байхада, сельсоведэй сесси дээрэ аймагай түбые болбосон гоё һайхан түхэлтэй болгохо тухай хөөрэлдөө һэмди. Тосхоноо шэмэглэн гоёохо талаар олон дутуу дунданууд үзэгдэбэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ Хори тосхондо 2.810 модон һуулгагдаха, 385 погонно метр палисадник хэгдэхэ байһан һаа, харин үнэндөө 1.240 модод һуулгагдаһан, 1.806 погонно метр палисадник хэгдэһэн байна. Зарим предприяти, организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгые тоодоггүй байха юм. Олонхи магазин, киоскнууд газаа түхэлөөр муу,хашаа, хорёогойнь үүдэн, бартаа, палисадник тон муу, һандархай, задагай байха юм. Тиихэдэ Хориин ОРС-ын, КСМ-эй, сельпогой хүтэлбэрилэгшэд (нүхэд Артамонов. Плешков, Аюшин) ажаһуудалай энэ шухала асуудалда ямаршье анхарал табинагүй, «намһаал саахануур, наранһаа нааханиуур» гээд, һууна.

Тиибэшье Хори тосхониие шэмэглэхэ талаар нэгэ хэды юумэн хэгдээ гэхэдэ зүйтэй. Энэ жэлдэ аймагай түбэй үйлсэ гудамжануудта 3.500 модон һуулгагдаха байһан аад, 3.500-һаа үлүү һуулгагдаад байна Энэ хэрэгтэ илангаяа эндэхи дунда һургуулиин, больницын коллективүүд шалгараа. Мүн Хүлэй, Алан тосхонуудта ногооруулга амжалтатайгаар хэгдэнэ.

Тосхоноо һайнаар ногооруулаад, шэнэ барилгануудаа гуримтайгаар бараад, үйлсэ гудамжануудые сэбэр байлгабалнай аймагаймнай түбэй түхэл шарайнь нюдэнэй шэмэг болохол.

Д. АЮШИН,
Хориин сельсоведэй түрүүлэгшэ.

Холын аймагуудай һонин

АЯАР ХОЛЫН ХОЙТО-БАЙГАЛДА

Республикымнай эгээл холын хизаар — Хойто-Байгалай аймаг тухай дуулаһан байхат. Ниислэл хото Улаан-Үдэһээ самолёдоор гарабал, орьёл торьёл ууланууд, сэнхир номин далай —Байгал дээгүүр агаарай онгосоор нилээд ниидэһэнэй һүүлдэ энэ нютаг хүрэхэт. Холын лэ хизаар, бүтүү бүглүү газарта ерэбэб гэжэ һанахат. Үгы даа, тиигэжэл һанаа һан, ехэхэнээр эндүүрхэт.

Дээдэ-Ангарскын ажалшадай депутадуудай сельсоведтэ ээлжээтэ сесси үнгэрбэ. Эндэхи ажалшадай культурно-ажаһуудалай эрилтэнүүд һайнаар хангагдадаг болоо. Клуб, библиотекэ хүдэлнэ. Ямаршье город, хотынхиһоо дутуугүйгөөр эндэхид сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ. Тиибэшье үшөөл дутуу дунданууд тус эмхи зургаануудай ажалда олон гэжэ депутадууд тэмдэглэбэ. Олонитын эдэбхитэд соёл сурталай, ойлгууламжын хүдэлмэридэ ёһоор хабаадуулагданагүй гэжэ депутадууд А. Корытов, Г. Пушков, Н. Бураев болон бусад тэмдэглэбэ.

Культурно-гэгээрэлэн эмхи зургаануудай хүдэлмэриие бүри һайжаруулха гэһэн тогтоол сесси баталан абаба.

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ — БЭШЭНДЭЭ...

Баргажанай аймагай Үүрэг-Шидханай сельсоведые түрүү, урда гараһан гэжэ магтадаг юм. Һаяхан аймсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд, сомоной, сельскэ соведүүдэй түрүүлэгшэнэр болон секретарьнууд энэ сельсоведтэ семинар үнгэргэбэ.

Үүрэг-Шидханай сельсовет олонитын эмхинүүдые шадамараар ударидадаг юм. Олонитын дэмжэлгэ, үүсхэлээр олон асуудалнууд эндэ шиидхэгдэдэг болоһон байна. «Олонитын хүсэн ехэ» гэһэн элидхэл Үүрэг-Шидханай сельсоведэй түрүүлэгшэ В. Толстихин хэбэ.

Мүн Соведэй бэшэшье ажал, саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри тухай аймагай прокурор М. Сосов, аймсоведэй гүйсэдкомой таһагуудай даагшанар элидхэбэ.

Эндэхи дунда һургуулиин директор, Буряадай АССР-эй габьяата багша нүхэр И. Васильев һургуулиин байдалтай танилсуулаа.

Үүрэг-Шидханай сельсовет дүй дүршэлөөр баян. Тиимэһээ түрүү жэшээ, дүй дүршэл тухай хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ юумэн олон байба.

Н. ЦОКТОЕВ.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

...РИЛГАНУУД ЕРБЫЛДЭН БОДОНО

...хар-Шэбэрэй үйлэдбэ... «Эрдэм» совхозой 5-дахи ...ениин барилгын бригада... коммунист Дашицырен ...ев ударидадаг юм. Энэ ...рада Цэдэн Эрдынеев, ...рай Доржиев, Михаил ...тин, Цыдып Бочиктуев ... ажаллана.

...өөтэ тосхоноорхин омо...ог: «Манайш дархашуул бэрхэ бүхэриг хүнүүд даа». Нээрээшье тэдэнэр үдэрэйнгөө нормо хододоо 120—160 процент дүүргэдэг юм. Мүнөө тэдэнэр 1000 хурьганай байра, хоёр айлай байрлаха гэртэйгээр бодхоожо байна. Август һарада тэрэнээ дүүрэн түгэс дууһахаар тэдэ оролдоно.

Д. ЛОПИЛОВ.
«Эрдэм» совхоз.

Гомдолнай ехэ

...ар-Шэбэрэй аймагай ...гэжэ тосхондо 100 гаран ... айл ажаһуудаг юм. Эн...пунктын гэр бии. Тиибэ...эхи хүн зониие эмшэл...дшер гэжэ үгы.

...эһээ холошог оршодог ...Хэрээтэ тосхондо фельд... бии аад, хоёр тосхоной ...ниие бүхыдэнь хангажа шадаһагүй. Мүн бидэ клубтай нэрэтэйбди, теэд эндэмнай кинонһоо бэшэ юумэн болодоггүй, киношье үсөө гарадаг. Бидэ соёлой болон эмнэлгын хүдэлмэри һайжарһай гэжэ хүсэнэбди.

П. АЮШЕЕВ.
Мухар-Шэбэр.

ЗОРГООРОО ААШАЛХЫЕНЬ БОЛЮУЛХА!

Совет ороной соёл болбосоролой, искусствын ажал ябуулагшадай мэдүүлэ

Урда Африканска республикада хэгдэжэ байгаа жэрхэмшэг муухай ябуулгануудай хойноһоо бүхы хүн түрэлтэн ехэтэ һанаагаа зобонгёор, дураа гутан хаража байна. Национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэһэн олон мянган патриодууд түрмэдэ хаагдаад, зобожо һуунад, тэдэнэй нилээд олониинь саазалагдаха аюулда оронхой.

Урда Африкын засаг баригшад Африкада баруун гүрэнүүдэй болбосорол дэлгэрүүлэгшэ, христиан шажантанай соёл гэгээрэлэй түшэг тулгуури гээшэ гэжэ өөрынгөө гүрэниие нэрлэхэ дуратай байдаг. Хүн зоной эдлэхэ юрын эрхые хаһажа, хүл дороо гэшхэдэг хуулитай, олон сая африкынхидые хааха хабшахын тула концлагерьнуудые байгуулха гэһэн жэгшүүритэ муухай түсэб бэелүүлжэ байһан орондо ямар болбосоронги байдал дэлгэрхэ юм, ямар соёл гэгээрэл мандаха юм. Оюун бэлигтэ африкан залуушуулай хара шарайтай дээрэһээнь лэ эрдэм һураха, дэлхэйн соёл болбосоролой дээжэдэ хүртэхэ харгыень хаадаг байна ха юм. Мүнөө ЮАР-та тогтоһон ёһо гуримые абажа хараха болоо һаа, зарса богоолнуудые хуудалдадаг, богоолшолдог байдалһаа заашье дээрэ бэшэ.

Фашизм гээшэ юуб гэжэ бидэ, совет хүнүүд, һайн мэдэхэбди. Гитлер удамаршатай һүрэг дээрмэшэд, алуургшадай шуһан харгы гаргаһан, үндэһэ яһанай илгаагаар улад зониие тамалдаг хара зоболонһоо Европын арадуудые сүлөөлхын тула улад зомнай олон түмэн эрхим хүбүүд, басагадаа алдаһан байна бшуу. Тиимэһээ ЮАР-та фашизмын улам шунахайржа байхые, мүн орон нютагайнгаа олонхи зондо дай соносхоод, сүлөөрэлгын хүдэлөөе ударидагшад Хельсон Манделла, Уолтер Сисула, Гован Мбека, Ахамед Катрада, Роймонд Махлаба, Лайонел Бернштейн болон эдэнэй нүхэдые алаха хюдахаар бэлдэжэ байһан тэндэхи правительствын хархис политика һанааемнай зобооно.

Эрэлхэг зоригтой, һайн һанаатай эдэ хүнүүдые хэһээхэ тамалха болоо һаа, Урда-Африкын засагаархид, тэдэнэй тала баригшад болбосоронги хүн түрэлтэнэй тооһоо гараһан зэрлиг этэгээдүүд гэжэ тоологдохо байха.

Уласхоорондын хуулиин ёһоор тогтоогдоһон хүнэй эдлэхэ гол эрхэ бэелүүлхын түлөө колониальна жэгшүүритэ дарлалтаһаа африкын арадые сүлөөлхын түлөө тэмсэһэндэе эдэ хүнүүдэй Преторидохи сүүдэй хуурмаг шиидхэбэреэр саазалуулха ябадал тохёолдуулжа болохогүй.

Бэлдэгдэжэ байһан гэмтэ ябуулгые болюулхын тула бии бүхы арга хабаяа гаргахыень ЮАР-ай интеллигенциие уряалнабди.

Соёл болбосоролой бүхы ажал ябуулагшадта, мүн энэрхы сэдьхэлэй, дэбжэлтэ бадаралтын үзэл суртал хүндэлдэг бүхы хүнүүдтэ хандан, эдэ алдарта патриодуудаа абархыень уряалнабди.

Г. Бояджиев, С. Герасимов, А. Дейнека, Ю. Завадский, Б. Иогансон, Д. Кабалевский, Кара Караев, В. Комиссаржевский, А. Мачавариани, П. Марков, Н. Охлопков, М. Плисецкая, М. Ростропович, В. Серов, Р. Симонов, А. Свешников, К. Симонов, А. Сурков, Г. Уланова, К. Федин, А. Хачатурян, Т. Хренников, М. Царев, М. Чулани, М. Шолохов, Д. Шостакович, И. Эренбург.

(АПН).

ӨӨРЫНГӨӨ ЗАМААР ДАБШАХАБДИ

ДЕЛИ, июниин 4. (ТАСС). «Манай орон социальна, политическэ болон экономическа талаар хүгжэн дэбжэхэ өөрынгөө замаар дабшаха ёһотой, тиихэдэ экономикын талаар дэбжэлтэ эгээн шухала удха шанартай» гээд Индиин национальна конгресс гэжэ партиин парламентска бүлэгэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседани дээрэ Индиин шэнэ премьер-министр Лал Бахадур Шастри мэдүүлээ. «Бидэнэр өөрынгөө үг зорилго — социализм тээшэ конституционно замаар дабшахабди» гээд Шастри хэлээ. Партимнай нягта жагсаалтай байха ёһотой гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Удаань Гулзарилал Нанда заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, шэнэ хүтэлбэрилэгшые үндэрөөр сэгнээ, тэрэниие бүхы хүсөөрөө бидэнэр дэмжэхэбди гээд мэдүүлээ. Наһа бараһан Нерүгэй табиһан зорилгонуудые дүүргэхын тулада гүйсэдхэхэ комитет нягта жагсаалтай байха ёһотой гээд тэрэ тэмдэглээ.

Хүтэлбэриин һунгагдаһанай һүүлээр болоһон гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүшын заседани дээрэ Шастриие амаршалха зуураа, партиин парламентска фракциин секретарь Рам Субхат Сингх иигэжэ мэдүүлээ: гүйсэдхэхэ комитет Шастриие дэмжэнэ, Джавахарлал Нерүгэй һанал эрмэлзэлгые бэелүүлхэ хэрэггэнь тэрэниие дэмжэхэбди. Шастриин хүтэлбэреэр Инди тогтууритай, нягта жагсаалтай, хүсэн түгэс, таатай һайн правительстватай байжа шадаха гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

Революцида харша этэгээдүүдтэй Алжир шангаар тэмсэнэ

АЛЖИР. июниин 4. ТАСС-ай корреспондентнүүд Е. Попов, А. Токарев иигэжэ дамжуулна:

Алжирай президент Ахмед Бен Беллын ажалладаг газарай харуулда эсэргүүгээр майн 31-нэй үдэшэ хэгдэһэн харата муухай добтолгодо хабаадагшадые Алжирай полици арестовалаа. Энэ үдэшэ хоёр хүнгэн машинада һуужа ябаһан хүнүүд байрын харуул руу автомадаар буудаа, гранатануудые хаяа гэжэ мэдээжэ.

Энэ харата муухай аашада сэхэ хабаадаһан табан хүн, мүн энээндэ хамаатай байһан бусад хэдэн хүнүүд арестовалагдаа гээд «Пепль» газетэ мэдээсэнэ.

Революцида харша этэгээдүүдэй аашада эсэргүүгээр Национальна сүлөөрэлгын фронт (ФНО) гэжэ партиин болон президент Ахмед Бен Беллын абаһан хэмжээнүүдые дэмжэһэн үргэн кампани бүхы орон дотор дэлгэрээ. Революцида харша этэгээдүүдэй ябуулгые орон дотор эсэслэн усадхаха талаар абтаһан хэмжээнүүдые һайшааһан олон тоото ...шэгүүд ФНО-гой политбюрогой болон президент Бен Беллын нэрэ дээрэ абтана.

Революцида харша этэгээдүүдэй алалга хюдалгын ябуулгануудай аюултайгаар дэлгэрһэн газарнуудта, тусхайлбал, Кабилида, алуурашадай бандада эсэргүүсэн арадай милициин отрядууд Национальна арадай армиин частьнуудтай хамта эри шанга тэмсэл хэжэ ороо. Эдэ бандануд эсэргүүсэлтэ хэнгүйгөөр, ой тайгатай хадалиг газар руу зугадан ошожо хоргодоно.

«Пепль» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор эдэ банданудта хабаадагшадай нилээд олониинь буу зэбсэгээ хаяад, засагаархидта бэеэ тушаана. Хаджут город шадарай (Алжирһаа баруулжаа 70 километртэ) ойдо хоргодожо байһан революцида харша бүлэг этэгээдүүд засагаархидта бэеэ тушаагаа. Һайн дураараа бэеэ тушаагшад харюусалгада хабаадуулагдахагүй гэжэ президент Бен Беллын үгэһэн заабариин ёһоор энэ бүлэгтэ хабаадагшад бултадаа гэр гэртээ табигдаа.

Урда Корейдэ правительствада эсэргүү тэмсэл болоһоор

НЬЮ-ЙОРК, июниин 4. (ТАСС). Америкын тала харадаг Пак Чжон Хи гэгшын засаг түрэдэ эсэргүүсэн студентнүүдэй хэжэ байһан тэмсэл Урда Корейн бусад олон городуудта дэлгэржэ байна. «Эдилгэ абадаг хархис засаг түрые зайсуулая!» гэһэн уряатайгаар 1.000 шахуу студентнүүд Пусан городой гол үйлсэнүүдээр ябаа. Полициин болон демонстрантнуудай хоорондо тулалдаанай болоходо 20 хүн шархатаа.

Кванджу городой 6.000 гаран студентнүүд мүнөөдэр полициин харуулые сүмэ түрин гараад, городой түбтэ митинг хээ. Тиихэдээ Пак Чжон Хи гэгшын правительствын тушаалһаа бууха тухай эрилтэ хэһэн байна.

Үсэгэлдэр сэрэгэй байдалай соносхогдоһон Сеулда захиргаанай байшангууд болон университедүүдые сэрэгүүд хамгаална. Үсэгэлдэр Сеулда 90 гаран студент арестовалагдаа гээд Ассошиэйтед Пресс агентство мэдээсэнэ.

Студентнүүдэй тэмсэлэй үргэлжэлжэ байһан Урда Корейн бусад городуудта сэрэгэй байдал тогтоохо тухай асуудалые правительство хаража үзэнэ.

Сагаан байшан соо зүблөөн болобо

ВАШИНГТОН, июниин 4. (ТАСС). Гүрэнэй секретарь Д. Раск обороной министр Р. Макнамара хоёр үсэгэлдэр үдэшэ Сагаан байшан соо президент Л. Джонсонтой уулзажа, Зүүн-Урда Азидахи байдалые болон Гонолулуда болоһон зүблөөнэй дүнгүүдые тэрээнтэй часай турша соо зүбшэн хэлсээ.

Гүрэнэй секретариин орлогшо Дж. Болл, тагнуулай түбэй управлениин директор Дж. Маккоун, штабуудай начальнигуудай комитедэй түрүүлэгшэ Тэйлор, национальна аюулгүй байдалай асуудалнуудаар президентын тусхай туһалагша Макджордж Банди, Алас Дурна зүгэй хэрэгүүдээр гүрэнэй секретариин туһалагша Уильям Банди гэгшэд хөөрэлдөөнэй үедэ байлсаа.

...ЕУЛАЙ ЗАСАГ ТҮРЫЕ БАРИГШАДТА СОШОРДОМО ҮЕ ТОХЁОЛДОБО

...тельствада эсэргүү ехэ де...циинууд Сеулда, Урда Корейн ...родуудта дахяад боложо бай...гэй албанһаа гараһан генерал ...шын засаг түрын политикада ...буруушаалга элирхэйлэн мэ... тулада олон түмэн хүнүүд ...дэ гараа. Урда Корейдэ бо...һан һүүлшын шанга ушар...тоодын хархис хүсэнүүдтэ, ...рикынхидтэ эсэргүү шэнжэ...гай правительствын тушаал...а тухай эрилтэ хэхэһээ гад...рикын зүгһөө тэрэниие дэм...э демонстрантнууд эрид шууд ...лтэ хэнэ. Америкын солда...буулгаһан ашаанай машина... харахадаа, «Корейһээ тонигты!» гэжэ урда корейнхид ...лтайгаар хашхаралдахаһаа ...римдаа тэдэниие шулуугаар ... ороно.

...Корейдэ мүнөө тохёолдоһон ...байдал 1960 оной апрель-май ...дта болоһон ушарнуудта ад...гэхэдэ болохо байна. Тиихэдэ ...ной хүсэтэ хүдэлөөн зонхилог...Сын Манай олон жэлэй эзэр... зайсуулһан байгаа. Тиихэдэ ...ствада эсэргүү тэмсэл сту...дэй үймөөнһөө эхилээд, по... болон сэрэгүүдтэ эсэргүү...сэнүүдтэ хэгдэһэн ёһотойл ... боложо, шэлжэн үргэһэн байгаа бшуу. Эгээл иимэ ушарай Сеулда мүнөө боложо байһые ажаглахаар гээд мэдээсэгдэнэ. Президентын ордониие тойруулан шүбгэтэ түмэрөөр бодхогдоһон хүреэе олон түмэн хүн зон таһалан сүмэлөө, Урда-Корейн ниислэлэй гол үйлсэнүүдые хааһан сэрэгэй 10 ашаанай машиные буляажа абаа.

1961 оной май һарада генерал Пак гэгшын засагые гартаа абаһанһаа хойшо Урда Корейдэ арадай демонстрацинууд, митингнүүд, ажалшадай забастовконууд болоһол байдаг. Эдэнэй болоһоной шалтагаанууд тон олон юм. Урда Корейн бюджедэй гурбанай хоёр хубиһаа ехэнь армиин гаргашада, буу зэбсэг ларалтайгаар түхеэрэлгэдэ зорюулагдадаг. Эдэ угаа ехэ мүнгэ зөөри арад зоиһоо татажа абтадаг байна бшуу. Статистическэ мэдээнүүдэй ёһоор үнгэрһэн гурбан жэлэй турша соо, жэшээлхэдэ, саахарай үнэ сэн 4 үлүүтэй дахин нэмэһэн байна.

Саарһа мүнгэнэй үнэ угаа ехээр унаа. Майн эхеэр Урда Корейн валюта—вон—дахяад хубилгагдаа. Тэрэнэй үнэ доллартой сасуулбал, хахадтаа хүрэтэр шахуу унаа. Тэрээнһээ уламжалан, шухала хэрэгтэй зүйлнүүдэй сэн саашадаа нэмэһэн байна. Түүхэй эд болон мүнгэ зөөриин дутаалдадаг дээрэһээ Урда Корейн промышленна предприятинуудай хахад шахуунь миин зогсодог гү, али ехээр һамшадаг байха юм. Тиимэһээ мүнөөшье нилээд олон байһан хүдэлмэригүйшүүлэй тоо нэмэнэ. Мүнөө Урда Корейн ажал хэжэ шадаха дүрбэн хүн бүхэнэй нэгэниинь хүдэлмэригүй. Эдилгэ абаха, мүнгэ зөөреэр аралжаа хэхэ, бусад мэхэ гохо гаргаха ябадал зонхилхы партиин хүтэлбэрилэгшэдэй дундашье үзэгдэдэг юрын ушар болошонхой.

Правительствада эсэргүү мүнөөнэй тэмсэл Урда Корейдэ энэ жэлэй мартда эхилһэн байгаа. США-гай баалалтаар Урда Корей болон Япон хоёрой хоорондохи «харилсаа гуримшуулха» тухай хэлсээнэй түгэсхэеэ байһан тушаа хэгдэһэн хуулита мэдүүлгэһээ уламжалан, энэ тэмсэл эхилһэн байха юм. «Харилсаа гуримшуулха» гэһэн шалтаг бариад, Японой монополинуудай Урда Корей руу бүри үргэнөөр шурган орохо эрхэ байдал бии болгогдоно гэжэ урда корейнхид тоолохо хүсэд үндэһэ баримтатай байна. Тиимэһээ Япон болон Урда Корейн хоорондохи хэлсээнүүдтэ эсэргүү буруушаалга угаа үргэнөөр дэлгэрһэн байгаа бшуу. Полициин шиидамуудые, нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг газ хэрэглэн, хүн зониие олоор арестовалан, эдэ буруушаалгануудые дараха гэжэ правительствын хэһэн һэдэлгэнүүд байдалые улам хурсадуулһан байна.

Апрельдэ арад зоной тэмсэл бүри үргэдөө. Май һарада энэ тэмсэл бүри ехэ далайсатай болоһон байна. Урда Корейдэхи оршон байдалые «угаа ехэ һанаа зоборитой» гэжэ Японой «Майнити дейли ньюс» гэжэ газетэ бэшэһэн байха юм. Правительствын тушаалһаа бууха тухай эрилтэ мүнөөнэй демонстрацинуудта хабаадагшадай гол эрилтэнүүдэй нэгэн болоно.

США хадаа үнгэрэгшэ жэлэй октябрьда нюуса далда хэлсээнүүдые хэжэ, мэхэ гохо гаргажа, өөрынгөө һанаашалгые бэелүүлээ, Сеулай засаг түрын нэрые хубилган гоёогоо һэн гэжэ мэдээжэ. Сэрэгэй бүлэгэйхидэй ээрхэлгэ «гражданска захиргаан» гэдэгээр ёһо тэдысэ һэлгэгдэһэн байха юм. Зүгөөр засаг түрын удхань арадта харша зангаараа үлэһэн байгаа. Эгээл иимэһээ гаршагаа хубилгаһан ушар Америкын туһамаршадай хэрэгые заһаруулжа шадаагүй.

Урда Корейдэ мүнөө боложо байһан ушар тус райондо Америкын бэелүүлдэг политикада угаа ехэ бэрхэшээлэй тохёолдожо байһые гэршэлжэ үгэнэ. Урда Вьетнамда, Урда Корейдэ гү, али бусад газарнуудта арадта харша бүлэгүүдтэ найдан түшэглэхэ гээшэ США-гай политическэ талаараа дахяад урагшагүйдэхэ ябадалда хүргэхэ байһыень эдэ ушарнууд үнэншэсэтэй тодоор харуулжа үгэнэ.

В. ХАРЬКОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

Коммунист илалта туйлаба

ЛОНДОН, июниин 4. (ТАСС). Великобританиин коммунис партиин мэдээжэ ажал ябуулагша Дэвид Бэрк тамхинай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай генеральна секретариин тушаалда һунгагдаа.

Үндэр дуунай болоходо, Бэрк 10.281 дуу абаа, тэрэнэй удаадахи кандидадай түлөө 5.180 һунгагшад дуугаа үгэһэн байна.

Шахтёрнуудай аша туһада

ПАРИЖ, июниин 4. (ТАСС). Францийн Коммунис партиин түрүүлэгшэ Морис Торез ФКП-гай парламентска бүлэгэй зүгһөө премьер-министр Ж. Помпиду гэгшэдэ асуултатайгаар хандаа. Июлиин 1-һээ Деказвилиин шахтануудһаа 700 хүдэлмэришэниие ажалһаань гаргаха тухай шиидхэбэриие болюулха гэһэн эрилтэ М. Торез хэһэн байна. Нүүрһэнэй энэ уурхайда, ороной баруун урда талын химическэ предприятинуудта хүдэлмэригүйдэлгые усадхаха хэмжээнүүдые хараалха тухай тэрэ дурадхал оруулаа.

АМЖАЛТАТАЙ ЯБУУЛГА

НЬЮ-ЙОРК, июниин 4. (ТАСС). Урда Вьетнамай партизанууд Сайгонһоо зүүн хойшоо 25 километртэ байдаг правительственна постые эзэлээ. Ассошиэйтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, правительственна сэрэгүүдһээ нэгэ солдат алуулаан, 15 солдат плендэ абтаһан байна. Мортир болон бусад буу зэбсэгүүдые партизанууд буляажа абаа.

Энэ хуудаhандамнай уншажа hонирхыт:
Ниитын жаса— манай баялиг
Шог рассказ
Шатарай домог
Угын тайлбари
Шэнэ таабари

ПРАВДА БУРЯТИИ ГАЗЕТЫН МYНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаhанда: Сибирьтэ айлшалжа ябаhан немец нүхэдэй Эрхүү город ерэhэн тухай ТАСС-ай мэдээсэл, 1964 ондо кукуруза, мүн тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын түлөө оньhожоруулагдаhан звенонуудай социалис мүрысөөн тухай КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол толилогдоо.

Газетын түрүү бэшэг «Предприятиин техническэ пропаганда» гэhэн гаршагтайгаар гараба. З. Сибирцевагай «Хадын шэнэ газар ашаглагшад»; В. Николаевай Баргажанhаа бэшэhэн «Найдамтай хэрэг» гэhэн корреспонденцинүүд бии.

Хоёрдохи хуудаhанда: экономическа эрдэмэй кандидат В. Дырхеевэй «Ажал—амин шухала түрүүшын хэрэг» гэhэн, Т. Насыровай ажалай эмхидхэлые hайжаруулха тухай статьянууд; оренбургынхидай дүй дүршэлөөр хонинной нооhо хайшалха тушаа статья; «Түрэл орон доторнай» гэhэн рубрика доро ороноймнай элдэб заха хизаарнуудhаа абтаhан ТАСС-ай hонирхолтой мэдээсэлнүүд толилогдобо.

Гурбадахи хуудаhанда: «...ряадай комсомолой 40 жэл оййдо» гэhэн рубрика доро ... Балдаевай «Тэмсэл ... хатуужан хүмүүжэhэн ...» гэhэн статья; уласхоорондын байдалаар дэлхэйн олон ... нуудhаа абтаhан элдэб ... сэлнүүд тунхаглагдаба.

Дүрбэдэхи хуудаhанда «Субботний огонек» гэhэн ... шаг доро элдэб олон hонирхолтой материалнууд толилогдоо хой.

НЭГЭ АЙЛАЙ ОРШО ГАРША БА НИИТЫН ЖАСА

Гэр бүлын олзо доходой ехэнхи хубинь хэhэн ажалайнгаа түлөө абаhан салингынь болодог гээшэ ааб даа. Хэhэн ажалайнгаа тоогоор, шанарайнь зэргээр түлөөhэ абахадаа, хамаг хэрэглэмжэмнай олоhон салингаарамнай харюулагдана гээд hанагдадаг. Теэд хамтын жасаhаа, гүрэнэй зүгhөө юу абажа хэрэглэжэ байhанаа заримдаа обёордоггүй байнабди. Гэхэ зуура эгээл энэ ниитын жаса манай обществын эрхэтэн бүхэнэй олзо доходто жэл бүри улам ехээр нүлөөлжэ байдаг юм.

Ниитын жаса — манай бүгэдэ арадай байгуулhан бүхы материальна болон культурна баялигууд мүн. Энээндэ совет ороной ажалшан бүхэн ажал хэрэгээрээ нэмэри оруулха зуураа тэхэрюулэн абадаг хубинь ехэ. Энээн тухай тобшо тэды баримта харуулая.

Жэшээ болгон нэгэ буряад айлай оршо гаршые хараад үзэе. Тиихэдээ энэ айлай өөhэдынь тоолон таргаhанай ёhоор, ондоо ямаршье тоо баримта хэрэглэнгүйгөөр, харуулагдаха. Тиигэбэл эндэ бэшэгдэhэн тоо баримтанууд зүб, ойлгосотойшье байха гэжэ hанагдана.

Энэ ёhотойл жиир буряад айл, колхоздо олоной хэдэг ажалтай, юутээрээшье илгардаггүй, салин хүлhэниинышье хэhэн ажалайнь зэргээр, тогтоогдоhон гуримай ёhоор түлэгдэдэг. Харин бэшэнhээ илгардаг юумэниинь гэхэдэ, олон үхибүүдтэй гэхэ гү, али «тэжээбэри олонтой». Энэ ушар ехэ удха шанартай. Оройдоол ажалша хоёр хүн аад, олон хүнүүдые тэжээхэдээ, ниитын жасаhаа хубаалдахань ехэ болоно. Энэмнай манай үе сагай шэнжэ шанар ха юм.

Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай дэбисхэр дээрэ Хурамша нютагай оршодогые республикын хүн бүхэн мэдэхэ. Энэ нютагай Данзан Чимитович Бандаев эгээл жиир ажалшадай нэгэн болоно. hамганиинь Бадма-Ханда Ринчиндоржиева. Хоюулаа хонин ажал дээрэ 1957 онhоо хүдэлдэг. Тиихэдээ колхозой эрхим хонишод гэжэ үнинэй суурханхай. Мяха, нооhо гүрэндэ тушааха түсэб, даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг, малаа гарза хоролтодо оруулдаггүй. Энэнь түрэл колхозойнь олзо доходто нилээд ехэ нэмэри хубита болодогынь ойлгосотой. Энэ бүлэ 7 үхибүүтэй, нэгэ хүгшэн эжытэй — хамтадаа 10 хүн.

Имэ ажал хэжэ, имэ олзо колхоздоо оруулжа байхадаа, энэ бүлынхид дунда зэргээр hарын 158 түхэриг, жэлэй — 1896 түхэриг салин абана. Эдихэ хоолдо, гутал хубсаhанда, гэр зуурын элдэб янзын хэрэгсэлдэ, ном hудар, кино, театр харалга, иишэ тиишэ айлшалга, аяншалгада гэхэ мэтын бусад олон янзын хэрэглэмжэдэ жэл соо хамта дээрээ 1.200 түхэриг гаргашалаа. Үлэhэн олзонь 600 гаран түхэриг болоhон байна. Энэ хадаа хамтын ажалда хабаадажа, олоhон олзонь гээшэ. Хамаг гаргашаяа харюулаад, үшөө олзотой үлэхэдэнь энэ айлда ганса салингынь хүсэд хүрөө. Харин энэ нэгэл жэлэй гаргашань ааб даа. Урда жэлнүүдтэ гаргашань ехэшье, багашье байжа болоо.

Теэд бүлын олзо ганса энэ бэшэ. Колхозник бүхэн гүрэнэй, колхозой зүгhөө гэхэ гү, али ниитын жасаhаа хубитаяа абажа, эдлэжэ байдаг. Энэ баялигай нэгэн гэхэдэ, эдлэхын тулада гүрэнэй үгэhэн бууса шадарай газар болоно. Бандаевтанай буусань 0,6 гектар, тэрээн дээрэ хартаабха, овощ таридаг, малдаа эдюулхэ үбhэ ногоо ургуулна. Буруутай нэгэ үнеэ, 3 хони хурьгатайнь, 10 гаран тахяа барижа байдаг. Эдлэжэ байhан бууса шадарай газарынь, малайнь тоо толгой колхозой Уставаар тогтооhон хэмhээ үлүүлнэгүй.

Колхозуудай ниитын ажахын саашадаа хүгжэхэ тума колхознигуудай хубиин ажахын бага болохонь дамжаггүй. Юуб гэхэдэ, мүнөөшье энээнэй үлүү байhаниинь энэ айлай жэшээ дээрэhээ харагдана. Теэдшье хубиингаа ажахые эрхилхын тула нилээд ехэ саг, хүсэ шадал гаргашалха хэрэгтэй, тиигэжэ ниитын ажалhаа hамшаха баатай бологдоно. Тиихын орондо энэ сагаа ниитын ажалда, үхибүүдэйнгээ хүмүүжэл болбосоролдо, мүн өөhэдынгөө ухаан бодолой элдэб эрилтэ хангахаар зорюулбал дээрэ бэлэй гэжэ энэ бүлынхид зүб тоолоно.

Ниитын жасаhаа үшөө ямар нэмэлтэ энэ айлай оршо гаршада ороноб?

Гэрэй ээзэд хонидоо харууhалхадаа, колхозой барижа үгэhэн байрада түлөөhэгүйгөөр байрладаг, гадна түлеэ залhа, электрын гал болоод радиоприемник баhал түлөөhэгүй.

Бадма-Ханда Ринчиндоржиева долоон үхибүү түрэхэдөө, үхибүүн бүхэнэй 4 hарын түлөөhэтэй амаралтада байhан. Энэнь колхоздо 469 түхэригэй гаргаша болоо. Мүн больницада орожо, дунда зэргээр нэгэ үхибүүнэй 7 хоног байхадаа, түлөөhэгүй эмнэлгэдэ, харууhанда байгаа, эдеэ хоолынышье миинтэ. Энэ гаргашыень гүрэн бэе дээрээ бүрин абадагынь мэдээжэ.

Манай гүрэн олон үхибүүтэй эхэнүүдтэ ехэ тэдхэмжэ үгэдэг. Бандаевтанай 3 үхибүүтэй болоод байхада, нэгэ доро 20 түхэриг, хойшодоо hара бүриин 4 түхэриг тэдхэмжэ үгтэhэн байна. Мүн саашадаа түрэhэн үхибүүн бүхэндэ 65, 85, 100, 125 түхэриг гээд нэгэ доро тэдхэмжэ үгтөө, hара бүриин 6—10 түхэриг туhаламжа болгон энэ бүлэ баhал абажа байдаг. Энэ зөөри оршогаршадань нилээд ехэ нэмэри болодог.

Түс бүлын 5 үхибүүд мүнөө hургуулида ябана. Эгээл ехэнь 9-хи класста. hургуулиин гаргашые бүгэдыень гүрэн даажа абанхай бшуу. Хэрбээ нэгэ hурагшада жэлэй 84 түхэриг 20 мүнгэн гаргашалагдадаг hаа, Бандаевтанай бүлын оршо гаршада 5 үхибүүнэй үшөө 421 түхэриг нэмэжэ ороно.

hургуулиин үхибүүд зунайнгаа амаралтада пионернүүдэй лагерьта амардаг. Нёдондо зун Бандаевтанай 3 үхибүүд лагерьта амараа. Тиихэдэ үхибүүн бүхэндэ 34 түхэригэй гүрэнэй зөөри гаргашалагдаhан болоно.

Элдэб янзын үбшэ хабшанда дайралдахадаа, Бандаевтан өөhэдөөшье, мүн үхибүүдынышье түлөөhэгүй эмнэлгэндэ ябадаг.

Ажалшад амарха эрхэтэй. Нёдондо жэлдэ Бандаевай hамган 15 хоногой амаралта абажа, колхозой амаралтын байшанда баhал түлөөhэгүйгөөр амараа. Колхоз амаралтынгаа байшанда амарhан хүн бүхэндэ 60 шахуу түхэриг гаргашална.

Бандаевтанай культурна эрилтэнь ехэ. Кино, концерт хараха, сүлөө сагта ном hудар, газетэ, журнал уншаха хэрэгтэй. Энэ зорилгоор колхоздо Культурын байшан, хүдөөгэй ба hургуулиин библиотекэнүүд хүдэлнэ. Айл бүхэндэ радио бии, нютагай эмнэлгын газар ажалшадые хангана.

Колхозой олзо доход мүнгэн дээрэ абахада, 1960 ондо 568.924 түхэриг, 1963 ондо — 617.959 түхэриг болоо. Энээнhээнь гансахан культурна эрилтэдэ зорюулан 1960 ондо 21.292 түхэриг, 1963 ондо — 28.836 түхэриг гаргашалагдаа. Тэрэшэлэн 1960 ондо 257.287 түхэриг, 1963 ондо — 265.137 түхэриг салин хүлhэндэ зорюулагдаа. Энэ хамтын зөөри гол түлэб колхозой гэшүүдэй хубиин хэрэглэмжэдэ гаргашалагдаа гээшэ.

Совет ороной колхозой нэгэ бүлын оршо гаршань имэ. Зарим тоонууд эндэ дунда зэргээр гү, али батсаагдажа харуулагдаа. Ушар юуб гэхэдэ, нарин нягта тоо харуулхын аргагүй. Айл бүхэнэй хэрэглэмжэ ондо ондоо, тиимэhээ оршо-гаршаньшье ондо ондоо байха зэргэтэй. Тиибэшье тоонууд гол түлэб зүб байха.

Энээн дээрэhээ ямар тобшолол хэлтэйб?

Манай совет орондо коммунизм байгуулгын үргэн дэлистэйгээр ябажа байhан үедэ ажалшадай гэр бүлын олзо доходто ниитын жасын ехэ нүлөөтэй байhаниинь элирнэ. Саашадаа энэ жасаhаа ажалшадай абадаг хубинь бүришье ехэ боложо байха. Тиимэhээ энээгээр урмашан колхозник бүхэн хамтынгаа үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ улам эдэбхитэйгээр хабаадахые хүсэнэ. Ниитынгээ ажахые хүгжөөлгэдэ нэмэри хубитаяа ехэ болгохо бүримни, өөрым олзо доход ехэ болохо гэжэ тэрэ hайса мэдэнэ.

Мүнөө үедэ СССР-эй хүн зон материальна болон культурна эрилтэнүүдэйнгээ дүрбэнэй нэгэ хубиие ниитын жасаhаа хангана. Харин манай харуулhан бүлые абаха болоо hаа, бүришье ехэ байжа магад.

Совет эрхэтэдтэ үгтэжэ байhан элдэб янзын тэдхэмжэ, хүнгэлэлтэ болон туhаламжада зорюулан, манай гүрэн 1963 ондо хамта дээрээ 34,5 миллиард түхэриг гаргашалаа гэжэ СССР-эй Совминэй дэргэдэхи Статуправлениин мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Энээнhээ нүхэр Бандаевтанай бүлэшье хубитаяа абалсаа.

Ниитын жаса — коммунизмын шэнжэ мүн. Коммунис партиин Программа соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «...Коммунизм тээшэ дабшаха бүримнай хэрэглэмжэдэ зорюулагдадаг ниитын жасаhаа хүн зоной хубиин хэрэглэлынь улам ехээр хангагдадаг болохо».

Нүхэр Бандаевтанай бүлын оршо- гаршань эгээл энээниие гэршэлнэ бэшэ гү?! Энэмнай коммунизмын шэнжэ мүн!

М. НИМАЕВ.

Хонхын дуунай hүүлшын жэнгирээн, hурагшадай баярай жагсаал үнгэрөөд байна. Мүнөө hурагшадые зунай амаралта, лагерь, аяншалга угтана. Багша Альбина Ивановна Кравченко hургуулиингаа сэсэрлиг соо hурагша Ната, Витя Галя гурбантай байна.

А. КУРТИГАЙ фото.

ШОГ РАССКАЗ

Хомхой Халзагар

МАНАЙ ТЭНДЭ Гэндэнэй Халзагар гэжэ хүн бии юм hэн. Энэ хүн үүсэ гаргаhан гү, али айлшанай буухан айлайхиие алгад гараа гэжэ үгы бэлэй. Айлай эгээл мяхаяа тогооноhоо гаргажа байхада уухилhаар орожо ерээд, урихаар мэндэшэлээд, хормойгоо шамаад, эгээл хүндэтэй газартань лабхайжа забилшадаг зантай hэн.

Айл бүхэн Халзагарай энэ зангые мэдэдэг тула заримдаа наада баридаг, энеэлдэдэг байбашье, «муу hанаагүй хадаа иигэжэ ябана, муу hанаатай hаа орохогүй hэн» гэжэ үшөө магталсан хөөрэлдэдэг байгаа.

Нэгэтэ хүнүүд аймагай центртэ мяха, hү, тоhо гэхэ мэтын юумэнүүдые наймаалаад ерэхэдээ:

—Ай даа, гоёл байна даа. Шоёнойдо орожо баhал hайтар эдеэлээбди, зуугаадыешье барябди. Культурна гээшэнь, эдихэ юумэнэйнь амтатайе хэлэхэ гүш...—гэлдэжэ байгаад hайрхалдаба. Тэдэнэй хөөрэлдөөе шагнажа байhан Халзагар амтатай эдеэн гэхэдэнь шүлhөө залгяад, «байза нэгэтэл тэрэ айлайда хүрэжэ ошохол байхаб» гэжэ бодоо hэн.

Уданьшьегүй таатай ушар тохёолдожо, машинын юумэ асархаяа аймагай центр ошоходонь, Халзагаршье аhасалдаба ха. Тэндэ балай тиимэ ехэ хэрэгшьегүй hаа, ошоhон, ерэhэн хүнүүдые дуран соонь амтатай хоолоор хүндэлөөд, аяга архи уулгаад гаргадаг Шоёнойхил хэрэгтэй байгаа.

Машинаhаа бууhаар Халзагар Шоёнойхиие бэдэржэ оробо ха. Хүнүүдтэ заалгаhаар арай гэжэ оложо ороходонь, Шоён үбгэн ажалдаа гараха түхеэршэнхэй, бэлэйгээ бэдэржэ, үгэ хүүр дэлгэн гэр соогуураа өөдэ руугаа гэшхэлжэ байба. Халзагарай хэды урихаар энеэбхилэн мэндэшэлбэшье, үбгэжөөл урдаhаань хёлом гэжэ хараад, бурд гэхые забдаба.

— Шоёнойхи эндэ байдаг аабза? — гэжэ гайхангяар Халзагар асууба.

— Тиидэг, та хаанаhаабта? Би таниие танинагүйлби,

— Танихашьегүй байхат даа, би Таряашанайб, Халзагар гээшэб.

— Намда хэрэгтэй hэн гүт?

— Үгы... хэрэгшье үгы hэм...— гэжэ Халзагарай үг маг гэhээр байтар хамарайнь урда мантан суурга үлгэгдэшэбэ.

Ажалдаа яаража ябаhан үбгэжөөлэй хойноhоо хаража байд гээд Халзагар газарта нэгэ нёлбожорхёод, машинаяа бэдэрхэеэ ярашаба.

— Зай, Халзагар, аймагай центр ерэhэн аад, юундэ иимэ уруу дуруу гээшэбибди. Эдеэлдэг газарта ороогүй алтайт?—гэжэ шофер Гэндэнэй Гарма харгыдаа hонирхон асууба.

— Шоёнойхи, Шоёнойхи гэлсэхэт. Хүниие хёлойжо харадаг, мүртэй үгэшье дуугархагүй, зүнэглэхэ болоhон үбгэн юм ха юм. Сай уулгахаhаа байха гэртээшье оруулаагүй, — гэжэ Халзагарай ехэл дураа гутангяар дуугархада, Гарма гэнтэ ташаганаса энеэжэ оробо.

— Юундэ энеэгээ хүмши, хүн бүхэниие эдеэлүүлдэг аад, намда...— гэхэдэнь Гарма бүри эльгээ тэбэрижэ байгаад энеэхэдээ:

— Юу хэлээ гээшэбши! Шоёнойхи бэшэ, «Чайная» гээшэл... Тэндэ хүнүүд мүнгөө түлөөд, юумэ эдидэг, уудаг ха юм,—гэбэ.—Хэн мэдэбэ с-сааш, Шоёнойхи, Шоёнойхил гэлдээ бэлэй,—гээд Халзагар hаял ойлгожо улайшаба.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо хүнүүд Халзагартай уулзахадаа: «Зай, Шоёнойдо ошохомнай гү?» гэлдэжэ, тэрэниие сухалдуулдаг болошоо hэн. Энэ үгэhөө эшэдэг болоhондоо Халзагар айлай эдеэндэ ябахаяа болишоо бэлэй. Тиихэдэнь зарим хүнүүд, тэдэниие зэмэлжэ:

— hайн hанаатай Халзагарые таанад лэ наадалжа, муу hанаатай болгобот,—гэдэг болоо hэн.

В. ЛУБСАНОВ.

Абарга томо загаhан

Мянган килограмм шэгнүүртэй загаhа хахууляар барижа болохо гээшэ гү? Болохо байшоо. Осетр загаhанай hалтартай калуга гэжэ тон хомор загаhа хахууляар барина. Тэрэ загаhан дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ гансахан Амар мүрэндэ үдэнэ. Тэрэнэй эгээн томонь залуу кидэй шэнээн бэетэй байдаг.

«Табан метр утатай калугатай дайралдаабди. Мүнөө жэл загаhашадай туhаламжаар Амарай асари томо загаhа барижа туршахамнай» гэжэ биологиин эрдэмэй доктор В. П. Сысоев хөөрэhэн байна.

Нюдэнэй нёлбоhон ямар туhатайб?

Энэ асуудал таниие ехээр бү гайхуулаг. Уйдаха гашуудахада нёлбоhоной гарадаг байhаниие булта мэдэнэбди.

«Нёлбоhон хүниие сэбэр болгодоггүй», харин тэрэ хадаа хүнэй арhанда hалашагүй «сараа сандаа» оруулдаг гэhэн hанал бодол дэлгэрэнхэй. Гээшье hаа нёлбоhон ехэ туhатай юумэ байшоо.

Пенициллин бии болгоhон англиин алдарта эрдэмтэ Александр Флеминг—нёлбоhон юрын уhан бэшэ гэжэ анха түрүүлэн анхаралдаа абаhан байха юм. Нёлбоhон соо микробуудые алаха шадалтай лизоцим гэжэ зүйл ородог байна. Тэрэ хадаа 5—10 минута соо бактери, тэрэ тоодо полиомиелидэй вирусүүдые хорогүй болгодог. Лизоцим нюдэ hайнаар сэбэрлэдэг. Юундэб гэхэдэ, хүнэй бэсын тон үнжэгэн газар болохо нюдэн агаарта хөөрсэгэнэжэ байгаа тоо томшогүй микробой дунда байгаад, ядагшьегүй гээшэ.

Нёлбоhон гансахан нюдөөр гарадаггүй юм. Мүн амисхалай hудал дамжан хамар, ама руу ородог байна. Лизоцим нёлбоhонтой хамта хамар руумнай ороходоо амилжа байhан агаарымнай сэбэрлэнэ ха юм.

(Журналhаа абтаба.).

ТААБАРИ

Халзан хараасгай
Харсагые сохёод,
Хара манан соогуур
Харгы залаа.

Ооб шооб хоёрой
наншалдааанhаа
Оошхын hахалда
гал аhаа.

Хүндэ аад,
Хүбэнhөө хүнгэн,
Хүн аад,
Хүүеэнhээ хурдан.

Эдэ шэнэ таабари
уран зурааша
Ф. И. БАЛДАЕВ зохёобо.

—◆—

ТААБАРИ ТАЙЛБАРИ

Майн 30-да манай газетэдэ толилогдоhон таабариин тайлбари: 1. Зүгы, 2. Шэхэнэй hинхэ, 3. Суурга.

ОНЬhОН ҮГЭНҮҮД

Залхуу хүн
забагтаа хүрэхэгүй.
hайнда—hабтай,
Мууда—хүгтэй.

Бууралhаа үгэ дуула,
Бусалhанhаа ама хүрэ.

Хэлэнэй ута хүзүү орёохо,
Хормойн ута хүл орёохо.
Үлэн хээли—бэедэ амар

Үглөө эдихэ hүүлhээ
Мүнөө эдихэ уушхан дээрэ.

hомоо харбаад,
Номоо нюуба.

Туhатай зүбшэл

★ **Мүнөө огородой эдеэнэй дэлгэржэ байhан үе. Тиимэhээ ногоон ургамалые +1-hээ +7 градус хүрэтэр hэрюун газарта байлтаха. Дулаан байрада байхада түргэн гэмтэдэг. Наршыхадаа витаминнинь hалажа, шэмэгүй болодог байна.**

★ **Монсогороор шанагдаhан хартаабха бусалгажа болгон сасуугаа хүйтэн уhан соо хэхэдэ, хальhаниинь хэбэрэгээр арилтагдаха.**

Тоёон дабаанай торьдоhогүй дардам харгыгаар...

В. КАТОГОЙ фотоэтюд.

Буряад үгын тайлбари

Урдын бүри холо сагта дэлхэйн хүн зоной үсөөхэн байхада, хүн түрэлтэнэй хэлэн оройдоол хургаараа даража тоолохоор тоотой байhан гэхэ. Тэрэнь зүйтэй байжа болоо. Юундэб гэхэдэ, урда сагта казах, киргиз, узбек болон түүрэг гэхэ мэтэ тюрк бүлэгэй хэлэнүүд хадаа монгол угсаатанай хэлэнүүдтэй үгэ хүүр, хэлэлгэ үгүүлбэриингээ талаар нэгэ үндэhэ hууритай байгаа гэhэн теори дэлгэрэнгыгээр тайлбарилан, энэ зуун жэлэй эхин багаар хэлэ бэшэгэй эрдэмтэд гаргаhан байгаа, мүнөөшье зарим эрдэмтэд энэ теориие дэмжэдэг байна. Мүн монгол, тюрк угсаатанай болон тунгус, манжа, корей хэлэнүүдтэй уг гарбалаараа нэгэ хадаа, эдэ хэлэнүүд угайнь эхин болохо алтайн хэлэнhээ урдын урда сагта таhаржа, өөр өөрынгөө мүрөөр hалбаран хүгжэhэн юм гэhэн түүхэтэй. Энэньшье олон талааараа зүйтэй юм. Тиин гэхэлээр, хэды элдэб олон нэрэ тэмдэг ба үйлые харуулhан удха шанар, түхэл маягаараа адли үгэ хүүрнүүд дээрэ дурсагдагша монгол болон тюрк угсаатануудай хэлэнүүдтэ байбашье, ехэнхи үгэ хүүрнүүдэйнь үндэhэ hуури болон залгалтанууд монгол угсаатанай хэлэн дээрэ удхаараа тайлбарилагдахагүй байдаг. Харин эртын хуушан тюрк угсаатанай хэлэн тодорхойлжо үгэнэ. Жэшээлбэл:

а) Г гэжэ залгалтаар бүридэhэн үгэнүүд:

1. **Таяг** гэhэн үгэ хадаа тюрк угсаатанай хэлэнэй **тая** — «юумэндэ тулаха түшэхэ» гэhэн удхатай үгэhөө гараа байна.
2. **булэг** хадаа тюрк хэлэнүүдтэ байдаг **бөл** — «юумые хубааха таhалхые» заахан үгэhөө бүридэнхэй.
3. **хэсэг** гээшэмнай **кэс** — «юумые отолхо» гэhэн удхатай тюрк хэлэнүүдэй үгэhөө бүридөө хаяа даа.
4. **хабхаг** гэhэн буряад үгэ хадаа баhал тюрк угсаатанай хэлэнүүдэй **кап** — «юумые гараараа бариха, шүүрэхэ, хобхолжо абаха» гэhэн бүри холын үгын үндэhэнhөө гаранхай гэхээр.

У-Ж. ДОНДОКОВ.

ШОГ, ЁГТО

ҮГЭ АНДАЛДААН

Хоёр хүнэй концерт — ... хүтэлбэрилэн соносходо ... руулан наадаха үгэнүүд:

Нэгэниинь концертын ... грамма абажа гараад, ... гэжэ байтарнь, нүгөөдэнь ... ерэнэ.

1. — Бишни бузар томо ... сагаан шифер хушалтатай, ... гаа верандатай арбан таhа... гэр барнхамни.

2. — Юу хэхэшни гээшэ... мэ ехэ гэр барижа?

1. — Юу? Юу хэхэ гэжэ... бүүдэй таhалга, айлшадые ... таhалга, айлшадай амарха... бариха таhалганууд, өөhэдөө ... ха таhалгануудтай байхад... гэhэн гоё гээшэб!

2.—Ши хайшан гэжэ тиимэ... гэр бариха хүмшн?

1.—Хүнүүд хайшан гээд ... наб, тингээд лэ барина бээз...

2.—Тиимэ ехэ зөөри ха... олохо хүмшн?

1.—Тиимэ ехэ зөөрнин х... байгаа юм? Гатапов 60 т... салинтай аад лэ гэр барид... байна ха юм.

2. — Шамда нэгэ хабтага... фершье олдохогүйл.

1.—Юундэ олдохогүй ю... нүүд олоод лэ барина бшуу.

2.—Тэдэшни ута гартан г... Тэрэ Гатаповшни 60 түхэриг... жа байгаад,хайшан гээд г... раатай байнаб? Хүнүүдшни ... низациингаа нэрээр модо ... хамаг хэрэгсэл бэшүүлжэ ... зөөнэ ха юм. Зөөгдэжэ бай... тэрэ модо шулуунайнь з... ниинь буруу хагыгаар төөрн... гэхэ гү, али зуураа харгыда... гаржа, гээгдэ-гээгдэhээр, ... ябтарhаар гэр болошоно ха... Тэдэшни хулгайшад гээшэ!

1.—Тиихэдээ бузархан ба... нээр гэртэй болошохо хүн ... гүб?

2.—Болонол бээзш даа. Бо... тэрэ гэр соогоо hуухагүй, ... (гээд, түрмын решетка гар... hажаан харуулна) гэртэ — ... соо hууна бэзэш.

1. —Юундэ түрмэдэ hууха... биб?

2—Гүрэнэй зөөри хулууг... гэжэ гү? Тиигэжэ гэр барна... хулгайшад гээшэ! Тиимэл ... гэнэн хүн гээшэ гүш даа, али ... тэйн hалхитай хүн гээшэ гүш... түхэригhөө байха 2—3 зуун ... ригшье абажа байгаа hаа, гэр... рижа шадахагүйш. Би хуу... нэб...

1.—Би юун гэр барихамни ... даа. Хаа яа зарим хүнүүд гүр... зөөриин ойро хүрэхээ бөлиг... ной нюдэн хёрхо юм гэжэ ... Хүндэ мэдэгдэнэгүйбди гэжэ ... наа гү? Гэнтэ тэhэ биса бая... хүнүүд бии гүб даа, илангая ... рим худалдаа наймаанай ху... мэрилэгшэд.

Ч. ГЕНИНОВ.

Шатар ХЭНИИНЬ ШҮҮХЭБ?

Сагаанаар наадагшын ябадал

Урда сагта хоёр баян бэе бэедээ эдирхэлдээд хахад хахад зөөреэрээ шатардаhан юм гэхэ. Хоёрдохи үдэртөө гэрэй эзэнэй байдал муудажа эхилбэ. Удаан hууhандаа толгойгоо өрьешэhэн, хахад зөөриеэ алдаха болоhондоо харамсаhан гэрэй эзэн халтад гээ hаа буруу ябадал хэжэ шүүгдэхын туйлда хүрөөд байба.

Гэрэй эзэнэй hамган бэрхэ шатаршан байhан тулададаа үбгэнэйнгөө хайшан гээ hаа шүүхэ байhые мэдэжэрхибэ. Тиигээд нүхэртөө хэлэхэ аргаяа оложо ядаба. Үлэ мэдээшэ боложо газаагуур ябажа ерээд, үбгэндөө гани галзуу болобо ха:

— Ши гэртэхи газаахидаа туhа нэмэригүй, шатар табяад лэ хэдэн үдэрөөр hуужал байхаш. Газаамнай галда хэхэ сусал түлеэн байхагүй. Имэ юумэ hааш газаахи хоёр тэргээ биса бала сохёод түлихэмни. Тиигээд урда тэмээгээ бусаажа ябаhан барлаг хүбүүгээ түлеэндэ ябуулхамни,—гэжэ байжа үбгэнөө хараажа хараажархёод, газаашаа түйжэ гараад, юу хээгээ тас-няс сохин байба.

Айлшаниинь юушье мэдэбэгүй, «hамган хүн тиигээл юумэ ааб даа» гэжэ hанаба. Харин үбгэниинь hамганайнгаа зан мэдэхэ байhан «Энэмни юугээ хэлэбэ гээшэб» бодожо оробо. Үнэхөөрөөшье hамганайнгаа хэлээшээр хоёр тэргэеэ хии шаажа үгөөд, тэмээнэй мүр дээрэ байhан бүүгээрээ ябадал хээд шүүхэ ёhотой байhан байба.

Иигэжэ hамганайнгаа бэрхэдэ гэрэй эзэн нүгөөдэеэ шүүжэ шадаhан байна.

В. БИМБАЕВ.

Хүдэриин совхоз.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00133. Зак. № 499.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной июнин 6.